

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA PLZEŇ

Fakulta právnická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Právní úprava ochrany přírody Národního parku
Šumava**

Plzeň 2023

Ladislava Bufková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA PLZEŇ

Fakulta právnická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Právní úprava ochrany přírody Národního parku
Šumava**

Zpracovala:	Ladislava Bufková
Studijní program:	B0421A220009 Právní specializace
Vedoucí bakalářské práce:	doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
Zadávací katedra:	Katedra správního práva
Místo a rok zpracování:	Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Ladislava BUFKOVÁ**
Osobní číslo: **R20B0015P**
Studijní program: **B0421A220009 Právní specializace**
Téma práce: **Právní úprava ochrany přírody Národního parku Šumava**
Zadávající katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

1. Předmět a cíl ochrany Národního parku Šumava
2. Právní úprava Národního parku Šumava
 - 2.1. Vnitrostátní právní prameny
 - 2.2. Evropské právní prameny
 - 2.3. Mezinárodní právní prameny
3. Zonace a ochranné pásmo Národního parku Šumava
4. Instituce v rámci Národního parku Šumava (institucionální ochrana)
5. Omezení činností na území Národního parku Šumava

Rozsah bakalářské práce: **30**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

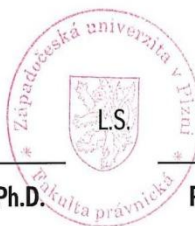
- DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. Právo životního prostředí: zvláštní část. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6.
- JELÍNKOVÁ, Jitka. Zákon o ochraně přírody a krajiny: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-021-9.
- STEJSKAL, Vojtěch. Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1.
- STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-229-0.
- STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1.
- VOMÁČKA, Vojtěch a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-675-3.
- Zákon č. 114/1992 Sb., zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.**
Katedra správního práva

Datum zadání bakalářské práce: **1. června 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 19. září 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Právní úpravy ochrany přírody Národního parku Šumava zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání této bakalářské práce použila, byly řádně citovány a uvedeny v seznamu použitých pramenů.“

V Plzni dne 31. 3. 2023

.....
Ladislava Bufková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za velice ochotný přístup, cenné rady a věcné připomínky k mé bakalářské práci.

Seznam pojmů a zkratk

AEWA	Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BayNatSchG	Bavorský zákon o ochraně přírody, Bayerisches Naturschutzgesetz
BayWaldNatPV	nařízení o Národním parku Bavorský les, Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald
BNatSchG	Spolkový zákon o ochraně přírody, BundesNaturschutzgesetz
Bernská úmluva	Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť
Bonnská úmluva	Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (CMS)
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin taktéž Washingtonská úmluva
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
CHKO Šumava	Chráněná krajinná oblast Šumava
Kompetenční zákon	zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky
Lesní zákon	zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
Listina základních práv a svobod	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
Myslivecký zákon	zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NP Bavorský les	Národní park Bavorský les
NP Šumava	Národní park Šumava
NSS	Nejvyšší správní soud České republiky

Ramsarská úmluva	Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva
SpŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
Trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
Úmluva o biodiverzitě	Úmluva o biologické rozmanitosti taktéž Úmluva z Rio de Janeira
Úmluva o světovém dědictví	Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
Ústava ČR	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Ústavní soud ČR	Ústavní soud České republiky
Vodní zákon	zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
Zákon o ČIŽP	zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
Zákon o rybářství	zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů
zákon o státní ochraně přírody	zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody
Zákon o životním prostředí	zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Obsah

Úvod	11
1 Předmět ochrany NP Šumava	13
1.1 Pojem příroda a krajina.....	13
1.2 Ochrana přírody a krajiny.....	13
1.3 Zvláště chráněná území	14
1.3.1 Pojem národní park	14
1.3.2 Pojem chráněná krajinná oblast.....	14
1.4 Území Šumavy.....	15
2 Historický vývoj NP Šumava	16
2.1 Územní a druhová ochrana před vyhlášením NP Šumava.....	16
2.2 Územní a druhová ochrana po vyhlášení NP Šumava.....	19
3 Prameny právní úpravy NP Šumava	21
3.1 Mezinárodní právní prameny.....	21
3.1.1 Mezinárodní úmluvy	21
3.1.2 Mezinárodní programy a organizace.....	24
3.1.3 Ostatní vybrané mezinárodní právní prameny a programy	25
3.2 Právní prameny Evropské unie.....	25
3.2.1 Natura 2000	26
3.3 Vnitrostátní právní prameny	28
3.3.1 Ústavněprávní základy ochrany životního prostředí.....	28
3.3.2 ZOPK.....	29
3.3.3 Další zákony	30
3.3.4 Vybrané podzákoné právní předpisy.....	33
4 Zvláštní územní nástroje ochrany NP Šumava	34
4.1 Zóny NP Šumava.....	34
4.1.1 Zóna přírodní.....	35
4.1.2 Zóna přírodě blízká	36
4.1.3 Zóna soustředěné péče o přírodu.....	36
4.1.4 Zóna kulturní krajiny.....	37
4.2 Žaloba Jihočeského kraje proti Správě NP Šumava a MŽP	37
4.3 Klidová území.....	38
4.4 Ochranné pásmo	39

5	Institucionální zabezpečení ochrany přírody NP Šumava	40
5.1	MŽP	40
5.2	ČIŽP	41
5.2.1	Vybrané případy zásahů ČIŽP	42
5.3	Správa NP Šumava	43
5.4	Rada NP Šumava	44
5.5	Stráž přírody	45
5.6	Územně samosprávné celky	47
6	Omezení činností na území NP Šumava.....	48
6.1	Základní ochranné podmínky národních parků	48
6.1.1	Vybrané případy ze základních ochranných podmínek	48
6.1.2	Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích	54
6.2	Bližší ochranné podmínky na území NP Šumava.....	56
6.3	Návštěvní řád	56
7	Přeshraniční spolupráce NP Šumava a NP Bavorský les.....	58
7.1	NP Bavorský les	58
7.1.1	Historický vývoj NP Bavorský les	58
7.1.2	Současnost NP Bavorský les	59
7.2	Přírodní park Bavorský les	60
7.3	Přeshraniční spolupráce	60
7.4	Porovnání právní úpravy NP Šumava a NP Bavorský les	61
8	Závěry	64
	Seznam použitých pramenů	68
	Abstrakt.....	76
	Abstract	77

Úvod

Tato kvalifikační práce se zabývá právní úpravou ochrany přírody na území NP Šumava, rozlohou největším národním parkem v České republice, která je společně s NP Bavorský les někdy označován jako zelené srdce Evropy, protože společná část zalesněného území patří mezi největší zalesněné plochy ve střední Evropě. Samotné území Šumavy zasahuje mezi tři evropské státy, jmenovitě se jedná o Českou republiku, Spolkovou republiku Německo a Rakouskou republiku. Myslím si, že cílem každé společnosti by mělo být zachování přírodního bohatství pro budoucí generace, obzvláště toho nejcennějšího, které požívá nejvyšší právní ochrany a chrání unikátní přírodní ekosystémy.

Téma mé kvalifikační práce týkající se NP Šumava jsem si vybrala z čistě osobního zájmu o jedinečnou přírodu, která se na území Šumavy nachází. Přírodě jsem vždy věnovala značnou pozornost a dodržovala jsem základní pravidla pro pohyb v ní. Avšak právní formu ochrany přírody a krajiny jsem začala více vnímat až v posledních letech, kdy jsem měla možnost v rámci svého studia absolvovat předmět zaměřený na právo ochrany přírody a krajiny. Právě v tento moment vznikla myšlenka sepsání této kvalifikační práce. V neposlední řadě byly impulsem k sepsání této kvalifikační práce i dvě významná jubilea, které jsme si mohli v minulých letech připomenout – v roce 2022 uplynulo 30 let od účinnosti ZOPK a v roce 2021 to bylo 30 let od vyhlášení NP Šumava.

Cílem této kvalifikační práce je popsat, analyzovat a zhodnotit platnou právní úpravu týkající se ochrany přírody na území NP Šumava za užití deskriptivní, gramatické, historické a komparativní metody. Základním právním předpisem pro ochranu přírody a krajiny na území NP Šumava, který bude v rámci celé kvalifikační práce využit, je ZOPK.

Kvalifikační práce bude členěna do sedmi základních kapitol. Cílem první kapitoly bude samotné vymezení základních pojmů, které budou použity ve zbylých kapitolách kvalifikační práce. Týká se vymezení předmětu ochrany NP Šumava, kdy dojde k definování pojmů příroda a krajina a její ochrana, kategorizaci zvláště chráněných území a ke krátkému představení samotného území Šumavy.

Druhá kapitola se bude zabývat historickým vývojem NP Šumava, budou zmíněny základní historické milníky a přelomové okamžiky, které zasáhly do

vývoje NP Šumava. Kapitola bude zaměřena na územní a druhovou ochranu jak před samotným vyhlášením NP Šumava, tak po něm.

Třetí kapitola bude zaměřena na samotné prameny právní úpravy NP Šumava, tato kapitola bude rozdělena na podkapitoly zabývající se mezinárodními právními prameny, právními prameny Evropské unie a vnitrostátními právními prameny. V rámci podkapitoly zaměřené na mezinárodní právní úpravu budou představeny vybrané mezinárodní smlouvy, které upravují ochranu přírody na území NP Šumava. Podkapitola zaměřená na právní prameny Evropské unie se bude věnovat zejména soustavě Natura 2000. Podkapitola týkající se vnitrostátních právních pramenů se bude zabývat právní úpravou, která se nachází v ústavních předpisech, ZOPK i dalších zákonných a podzákonných právních předpisech.

Čtvrtá kapitola bude věnována zvláštním územním nástrojům ochrany NP Šumava, tedy vnější a vnitřní územní ochraně, která po novele ZOPK v roce 2017 doznala nejvíce změn. Dojde k představení jednotlivých zón, ochranného pásma a klidových území NP Šumava.

Pátá kapitola se bude zabývat institucionálním zabezpečením ochrany přírody NP Šumava. Tato kapitola bude věnována jednotlivým institucím a jejich kompetencím.

Šestá kapitola bude zaměřena na prostředky ochrany v NP Šumava, kdy na území národního parku platí celá řada zákazů nebo omezení z důvodu ochrany jedinečnosti daného území. Omezení činností na území národního parku se týká zejména základních a bližších ochranných podmínek. Část této kapitoly se bude také zabývat návštěvním řádem NP Šumava.

Poslední, sedmá kapitola bude věnována přeshraniční spolupráci NP Šumava a NP Bavorský les. Dojde k představení NP Bavorský les, popsání vývoje přeshraniční spolupráce obou národních parků, zmíněny budou také rozdílnosti v právní úpravě jednotlivých národních parků.

1 Předmět ochrany NP Šumava

1.1 Pojem příroda a krajina

Přírodu a krajinu definovala Konference OSN o životním prostředí člověka ve Stockholmu v roce 1972: „Příroda je reálný svět, který nás obklopuje, na jehož vzniku neměl člověk podíl, ale na němž je existenčně závislý. Krajina je životní prostor, skládající se z přírodních prvků a lidských výtvorů.“¹ Také ZOPK definuje pojem krajiny, a to v § 3 odst. (1) písm. m) jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, která je tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky, avšak pojem přírody ZOPK ve svých základních ustanoveních ZOPK právně neformuluje.

1.2 Ochrana přírody a krajiny

Ochrana přírody a krajiny je jednou ze subkategorií ochrany životního prostředí, respektive právo ochrany přírody a krajiny je součástí systému práva životního prostředí. Životní prostředí bývá chápáno převážně jako životní prostředí člověka, zatímco ochrana přírody a krajiny se zabývá ochranou druhů před vyhubením a ekosystémů před devastací.²

Právní úprava ochrany přírody a krajiny má velkou tradici jak v právní úpravě vnitrostátní, tak v právní úpravě mezinárodní. Základním právním pramenem pro ochranu přírody a krajiny je na našem území ZOPK, který tvoří ucelený právní rámec pro uplatňování nástrojů ochrany přírody a krajiny. Z hlediska kategorizace ochrany přírody a krajiny upravuje územní ochranu přírody, druhovou ochranu přírody a objektovou ochranu a vytváří předpoklady pro zajištění biologické rozmanitosti.³ Dle § 2 odst. (1) ZOPK je ochranou přírody a krajiny myšlena vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

¹ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 33.

² KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5. str. 37.

³ JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6. str. 223.

1.3 Zvláště chráněná území

Zvláště chráněná území jsou dle § 14 odst. (1) ZOPK území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná a lze je vyhlásit za zvláště chráněná, přitom se stanoví podmínky jejich ochrany. Jsou členěna na velkoplošná zvláště chráněná území, kterými jsou národní parky a chráněné krajinné oblasti, a na maloplošná zvláště chráněná území, kterými jsou národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky.⁴ Tato kvalifikační práce se zabývá velkoplošnými zvláště chráněnými územími, a to NP Šumava a okrajově také CHKO Šumava.

1.3.1 Pojem národní park

Na základě § 15 odst. (1) ZOPK lze národní parky vymezit jako rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozmeněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového. Národní parky a jejich ochranné podmínky jsou vyhlášovány zákonem, v současné době jsou v České republice vyhlášeny čtyři národní parky s tím, že běží řízení o návrhu vyhlášení národního parku pátého, kterým by měl být Národní park Křivoklátsko. Správu nad jednotlivými národními parky vykonávají jednotlivé správy národních parků. Jednotlivá území národních parků jsou vnitřně členěna do čtyř zón. Metody a způsoby ochrany národních parků jsou odstupňovány na základě členění území národních parků do zón ochrany přírody vymezených s ohledem na přírodní hodnoty.⁵

1.3.2 Pojem chráněná krajinná oblast

Jedná se o plošně rozsáhlá území, kde předmětem ochrany je krajina jako výsledek společného a vyváženého působení přírodních sil a člověka.⁶ Na základě § 25 odst. (3) ZOPK jsou vyhlášovány nařízením, taktéž je nařízením vyhlášeno jejich poslání a bližší ochranné podmínky. Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich

⁴ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ a kol. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 107.

⁵ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 377.

⁶ MIKO, Ladislav a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1. str. 157.

přírodní stav, rekreační využití je přípustné pouze tehdy, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.⁷ Orgánem ochrany přírody, který vykonává správu území nad chráněnými krajinnými oblastmi, je AOPK ČR, výjimkou jsou území CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce, kde správu nad územím vykonává Správa NP Šumava, respektive Správa NP České Švýcarsko.

1.4 Území Šumavy

Mezi všemi českými pohořími má Šumava své specifické místo. Nejenom že se rozkládá na území tří evropských států, jmenovitě na území České republiky, Spolkové republiky Německo a Rakouské republiky, ale také její rozloha i s předhůřím činí více než 5 000 km².⁸ Na území Šumavy se v centrální části rozkládají dva národní parky, které spolu velmi úzce spolupracují, jedná se o NP Šumava na území České republiky a o NP Bavorský les na území Spolkové republiky Německo. Dále se na českém území Šumavy rozkládá CHKO Šumava a na německé straně Přírodní park Bavorský les. Z biologického hlediska je Šumava zcela výjimečná, neboť se zde setkává velké množství druhů rostlin a živočichů, pocházejících z nejrůznějších, často vzdálených oblastí.⁹

⁷ § 25 odst. (2) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁸ VACEK, Stanislav a Vilém PODRÁZSKÝ. *Stav, vývoj a management lesních ekosystémů v průběhu existence Národního parku Šumava*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 2008. ISBN 978-80-87154-32-8. str. 11.

⁹ KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5. str. 51.

2 Historický vývoj NP Šumava

Za více než tři desetiletí od vyhlášení NP Šumava se odehrály klíčové události, které měly vliv na jeho nynější podobu. Za vše hovoří například počet ředitelů, kteří se vystřídali ve vedení NP Šumava. Bohužel každá výměna ředitele zpravidla znamenala i jiný přístup k ochraně přírody, k pohledu na bezzásahovost nebo ke spolupráci se sousedním NP Bavorský les.¹⁰ V této kapitole budou nastíněny základní historické milníky a přelomové okamžiky, které zasáhly do vývoje NP Šumava.

2.1 Územní a druhová ochrana před vyhlášením NP Šumava

Již ve 14. století navrhl panovník Karel IV. v zákoníku *Majestas Carolina*, který přes odpor šlechty nebyl přijat, ochranu hvozdu na česko-německých hranicích, kdy stromy neměly být zbytečně káceny, a pokud by pokáceny byly, musely být místo nich vysazeny stromy nové.¹¹ Primárním důvodem zde byly vojenské a strategické zájmy, ochrana země a zachování přirozené přírodní hranice, nelze zde hovořit o územní ochraně přírody a krajiny jako takové. V průběhu staletí docházelo také k ochraně zvěře, kdy v první polovině 15. století k obecné ochraně zvěře přispěl král Zikmund Lucemburský, v pozdějších letech docházelo i ke konkrétní ochraně jednotlivých druhů zvířat.

V 19. století dochází k zakládání prvních soukromoprávních přírodních rezervací, kterými byly Žofínský prales a Hojná Voda v Novohradských horách, které založil roku 1838 hrabě Jiří Buquoy. A od roku 1858 dochází k ochraně Boubínského pralesa, o kterou se zasloužil J. S. Schwarzenberg na návrh lesníka J. Johna a jeho spolupracovníků.¹²

Roku 1911 byla přírodovědcem Hugo Conwentzem navržena k ochraně snad dodnes nejatraktivnější turistická lokalita Šumavy, dvojice ledovcových jezer Černého a Čertova v Královském hvozdu se svými kary, jezerními stěnami, horskými smrčínami a subalpínskou vegetací.¹³ Jezera Černé a Čertovo byla chráněna až od roku 1922, společně s Bukovou slatí a Knížecí plání, které byly

¹⁰ DVOŘÁK, Jan. *Národní park Šumava: 30 let*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2021. ISBN 978-80-87257-51-7. str. 17.

¹¹ VALTR, Pavel a kol. *Šumava a její perspektivy aneb Šumava pro její milovníky I*. Plzeň: UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, ekologie a architektury, 2012. ISBN 978-80-260-2689-1. str. 45.

¹² LESY ČR, 2023. *O lesmistru Johnovi*. [online]. [cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: <https://lzboubin.lesy.cz/historie-vzniku-a-vyvoje-lz-boubin/neco-o-lesmistru-johnovi/>.

¹³ ANDĚRA, Miloš, Prokop ZAVŘEL a kol. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9. str. 341.

chráněny od roku 1923. Tyto přírodní rezervace vznikly v důsledku prvorepublikové pozemkové reformy.

Jedním z nejdůležitějších dokumentů v oblasti územní ochrany na území Šumavy je tzv. silvestrovský výnos, který byl vyhlášen 31. prosince 1933. Tento výnos nařizoval ochranu řady nejcennějších rezervací Šumavy, zejména nyní turisty hojně navštěvovaných rašelinišť – Jezerní, Mlynářské a Rokytské slatě – dále Trojmezne hory s ledovcovým Plešným jezerem nebo rezervaci Lipka u Vimperka.

V době druhé světové války vymizely téměř veškeré snahy o ochranu přírody a krajiny. Výjimkou byla v roce 1942 snaha o vytvoření rozsáhlého parku na území česko-bavorsko-rakouského pomezí, tento návrh byl ale zamítnut. Po druhé světové válce dochází v roce 1948 k zavedení ochrany na území rašeliniště Mrtvý Luh v oblasti nad soutokem Teplé a Studené Vltavy.

V období let 1958 až 1963, po vzniku skupiny Ochranařského průzkumu Šumavy pod vedením Ing. Ladislava Vodáka, byl zpracován projekt velkoplošné ochrany Šumavy, který nakonec vedl k vyhlášení CHKO Šumava.¹⁴ Do této doby byly úspěšné snahy o ochranu přírody jednotlivých lokalit, než ochrana jednoho velkoplošného území, o kterou se snažil již v roce 1911 dr. Jeřábek, který na zemském sněmu předložil neúspěšný návrh na vyhlášení národního parku, nebo v roce 1946 ve svém symbolickém svolání profesor a přírodovědec Julius Miloš Komárek „Poslední příležitost pro národní park“.

Prvním schváleným zákonem na našem území, který se zabýval ochranou přírody a krajiny, byl zákon o státní ochraně přírody, který na základě § 21 platil pouze na českém území.¹⁵ Zákon definoval chráněná území, mezi které řadil mimo jiné i národní parky, které byly zřizovány na základě nařízení vlády. Za národní parky bylo možné dle zákona o státní ochraně přírody prohlásit velké plochy původní nebo lidskými zásahy málo dotčené přírody, které měly obzvláštní vědecký význam, byly důležité z hlediska klimatického, vodohospodářského nebo zdravotního a vedle toho mohly sloužit vzdělání lidu.¹⁶ Zákon o státní ochraně přírody byl zrušen ZOPK. CHKO Šumava byla vyhlášena dne 27. 12. 1963 na základě výnosu Ministerstva školství a kultury čj. 53855/1963 a zákona o státní ochraně přírody. S rozlohou 163 000 ha byla největším velkoplošným chráněným

¹⁴ ANDĚRA, Miloš, Prokop ZAVŘEL a kol. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9. str. 342.

¹⁵ Slovensko přijalo již v roce 1955 svoji vlastní právní úpravu ochrany přírody, a to zákon Slovenskej národnej rady č. 1/1955 Zb. SNR, o štátnej ochrane prírody.

¹⁶ § 4 odst. (1) zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

územím tehdejšího Československa a patřila k nejrozsáhlejším evropským velkoplošným chráněným územím, a to až do doby vzniku NP Šumava v roce 1991.¹⁷ V roce 1978 byla na základě nařízení vlády č. 40/1978¹⁸ vyhlášena chráněná oblast přirozené akumulace vod Šumava (CHOPAV Šumava). Nutno podotknout, že územní ochrana v době České socialistické republiky *de iure* existovala, nicméně *de facto* ochrana území zaostávala. Do roku 1970 dokonce neexistovala žádná pracoviště správy CHKO Šumava, ta byla zřízena až v roce 1970 v Sušici, a ještě později ve Vimperku.¹⁹ V 80. a 90. letech 20. století navíc docházelo postupně k vyhlášení maloplošných chráněných území.

Všechny procesy, které vedly k ochraně přírody, postupovaly velmi pozvolna, to se ale změnilo s příchodem sametové revoluce. V roce 1990 byla šumavská rašeliniště vyhlášena významným mokřadem na základě Ramsarské úmluvy. Ve stejném roce byla oblast Šumavy zapsána a vyhlášena biosférickou rezervací v seznamu UNESCO za účelem ochrany přírody a krajiny, která přesahuje rozsah CHKO a NP Šumava.²⁰

Mezi lety 1989 a 1990 vznikalo velké množství návrhů na konečnou podobu NP Šumava, návrhy se lišily jak rozlohou a územím, které mělo být chráněno, tak i stupněm ochrany a bezzásahovosti jednotlivých zón. Základní vize pro vytvoření NP Šumava definoval zmocněnec pro vytvoření národního parku Jiří Janda. Základní zásady pro vytvoření národního parku byly, že území Šumavy je biosférickou rezervací a chráněnou krajinnou oblastí, a proto nebylo nutné ji celou pokrýt národním parkem (například proto není zahrnuta do NP Šumava oblast Černého a Čertova jezera a Královského hvozdu nebo Boubínského pralesa), dále že do národního parku nemusely být nutně začleněny všechny lokality, pokud by to narušovalo jeho kompaktnost, nebo že národní park nebyl zbaven hospodářské činnosti člověka, ta byla ovšem omezena v různé intenzitě a na různých místech a v návaznosti na to by měla v I. zóně národního parku probíhat autoregulace a rašeliniště by měla zůstat bez zásahů.²¹

¹⁷ ANDĚRA, Miloš, Prokop ZAVŘEL a kol. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9. str. 342.

¹⁸ V upřesněném znění: nařízení vlády České socialistické republiky č. 40/1978 Sb., o chráněných oblastech přirozené akumulace vod Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Šumava a Žďárské vrchy.

¹⁹ KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5. str. 100.

²⁰ Pojem biosférické rezervace není v České republice legislativně upraven.

²¹ DVOŘÁK, Jan. *Národní park Šumava: 30 let*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2021. ISBN 978-80-87257-51-7. str. 18.

2.2 Územní a druhová ochrana po vyhlášení NP Šumava

V roce 1991 byl v nejcennějších partiích Šumavy zřízen národní park, a to na základě nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb.²² a zákona o státní ochraně přírody. Posláním národního parku bylo uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, zejména ochrana či obnova samořídících funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů, jakož i využití území národního parku k turistice a rekreaci nezhoršující přírodní prostředí, kdy hospodářské a jiné využití národního parku muselo být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů.²³ NP Šumava byl vyhlášen 20. 3. 1991 a s rozlohou 680 km² se stal největším národním parkem v České republice, kdy území národního parku bylo tvořeno třemi zónami s ohledem na přírodní hodnoty.

V roce 1992 byl vyhlášen nový ZOPK, který určil, že správu a hospodaření na území národních parků má v kompetenci správa národního parku. O klíčových otázkách na území národního parku již od března 1991 rozhodovala Správa NP Šumava a vydaným zákonem o ochraně přírody a krajiny byla správa jen potvrzena. Ve vedení NP Šumava se vystřídalo celkem devět ředitelů a jedna ředitelka, jmenovitě Milan Skolek (březen až září 1991), Jiří Kec (říjen 1991 až září 1993), Miroslav Filip (říjen 1993 až červenec 1994), Ivan Žlábek (srpen 1994 až prosinec 2003), Alois Pavlíčko (leden 2004 až březen 2007), František Krejčí (březen 2007 až říjen 2010), Zdeňka Šartnerová (listopad 2010 až únor 2011), Jan Stránský (únor 2011 až červen 2012), Jiří Mánek (červenec 2012 až duben 2014) a Pavel Hubený (květen 2014 až dosud).

V průběhu let vyvstaly návrhy na vznik samotného zákona o NP Šumava, návrhy byly vypracovány MŽP, pod vedením Tomáše Chalupy, návrhy předložil i Plzeňský kraj. Velmi kritizovaným byl i návrh, který předložil Senát Parlamentu České republiky v roce 2014, kritizovaným byl ze strany vědců, ministra životního prostředí, kterým byl v té době Richard Brabec, i ekologických organizací. Všichni zmínění namítali, že zákon by nechránil šumavskou přírodu, kvůli níž byl národní park vyhlášen, a jde proti ZOPK.²⁴ Senátní návrh měnil podmínky pro hospodaření v lesích na území národního parku nebo podmínky

²² KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5. str. 100.

²³ § 2 odst. (1) a (2) nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany.

²⁴ Senát PČR, 2014. *Senátní návrh o Šumavě získal podporu horní komory*. [online].

[cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/napsali_item.php?id=211&from.

výstavby v rámci developerských projektů. Tento senátní návrh nakonec Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky zamítla.

Až do současnosti prošel park několika změnami, jednalo se například o změnu zonace v roce 1995 a 2020, několik pokusů o vznik nového zákona o NP Šumava, který nakonec v roce 2017 vystřídala novela stávajícího ZOPK, blokády ze strany aktivistů, orkán Kyrill nebo pokuty za poškození přírody.

Národní park ve svém vývoji zaznamenal dva důležité milníky mezinárodního charakteru. Jedná se o vyhlášení evropsky významných lokalit Šumava a Ptačí oblasti Šumava, které pokrývají celé území NP Šumava a řadí se do soustavy Natura 2000. Druhým milníkem je přistoupení České republiky ke Světovému svazu ochrany přírody – IUCN, kdy NP Šumava se dlouhodobě hlásí ke kategorii chráněných území IUCN II. Z toho vychází dlouhodobý strategický cíl ochrany, a to ponechat převážnou část území národního parku samovolnému vývoji při respektování existence sídelních enkláv a jejich ochranných pásem a majetků soukromých vlastníků.²⁵

V neposlední řadě Správa NP Šumava v roce 2021 vydala aktualizované zásady péče, které měla možnost připomínkovat i veřejnost. Jedná se o koncepční, odborný dokument ochrany přírody, který upřesňuje, jakým způsobem lze dosáhnout dlouhodobých cílů národního parku a jeho poslání, také upřesňuje péči o přírodu ve všech čtyřech nových zónách NP Šumava.²⁶ Tyto zásady by měly být platné od roku 2021 do roku 2040.

²⁵ NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

²⁶ NP Šumava, 2022. *Zásady péče o Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/zasady-pecce-o-narodni-park-sumava/>.

3 Prameny právní úpravy NP Šumava

3.1 Mezinárodní právní prameny

Úkolem mezinárodní práva je podpora rozvoje mezinárodní spolupráce v ochraně biodiverzity, prosazování využívání udržitelných přírodních zdrojů a v neposlední řadě i kontrola naplňování závazků plynoucích z mezinárodních úmluv a případném řešení vzájemných sporů subjektů na poli mezinárodního práva. Ochrana přírody na Šumavě je řešena prostřednictvím Správy NP Šumava a MŽP a je vázána právním pořádkem České republiky, a to i ve věcech naplňování mezinárodních smluv a dohod.²⁷ Podle čl. 10 Ústavy ČR jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, se použije mezinárodní smlouva. Prostřednictvím generální recepční klauzule se mezinárodní smlouvy stávají součástí českého právního řádu, a to znamená, že jsou vnitrostátně bezprostředně závazné s aplikační předností před zákonem.²⁸ Naplňování kritérií mezinárodních smluv a dohod je nezbytným předpokladem pro úspěšnost snah o vysoké mezinárodní uznání NP Šumava potažmo České republiky na mezinárodní scéně ochrany přírody.²⁹

3.1.1 Mezinárodní úmluvy

Ochranu přírody NP Šumava ovlivňují zásadní evropské, ale i celosvětové úmluvy mezinárodního práva, k nimž přistoupila Česká republika jako subjekt mezinárodního práva. Jedná se o Bernskou úmluvu, Bonnskou úmluvu, úmluvu CITES, úmluvu AEWA, Dohodu o ochraně netopýrů v Evropě, Evropskou úmluvu o krajině, Úmluvu o biodiverzitě, Ramsarskou úmluvu, Úmluvu o světovém dědictví a Aarhuskou úmluvu.³⁰

²⁷ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/spoluprace/>.

²⁸ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 145.

²⁹ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/spoluprace/>.

³⁰ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/spoluprace/>.

Vybrané Mezinárodní úmluvy

Bernská úmluva, byla sjednána roku 1979, platnou je od roku 1982, v České republice od roku 1998. Sekretariát sídlí při Radě Evropy ve Štrasburku. Cílem Úmluvy je chránit planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy celoevropského významu i jejich přírodní stanoviště (biotopy), a to zejména ohrožené druhy, stěhovavé druhy a druhy, jejichž ochrana vyžaduje spolupráci na celoevropské úrovni.³¹ K Bernské úmluvě dosud přistoupilo 51 smluvních stran. V České republice byla publikovaná ve Sbírce mezinárodních smluv jako sdělení č. 107/2001 Sb. m. s., Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats.

Bonnská úmluva byla sjednána roku 1979, platná je od roku 1981, Česká republika se stala smluvní stranou v roce 1994. Bonnská úmluva byla v České republice publikovaná jako sdělení č. 127/1994 Sb. V současné době je za smluvní stranu považováno 133 států včetně Evropské unie. Sekretariát sídlí v Bonnu při UNEP. Základním cílem Úmluvy je ochrana stěhovavých druhů živočichů, a to nejen ptáků, ale i savců, ryb a bezobratlých v celém areálu jejich rozšíření, tj. na hnízdištích, tahových cestách i zimovištích.³²

CITES, byla sjednána roku 1973, platná je od roku 1975 a v České republice se stala platnou v roce 1993.³³ Smluvních stran CITES je v současnosti 184. Úmluva reguluje zejména obchod s exempláři ohrožených druhů získaných z volné přírody, kontroluje však i obchod s živočichy odchovanými v zajetí nebo člověkem vypěstovanými rostlinnými druhy, které jsou v přírodě ohroženy.³⁴

AEWA byla sjednána roku 1995 v nizozemském Haagu, v platnost vešla v roce 1999 a v České republice je platnou od září 2006. Je nejrozsáhlejší dohodou uzavřenou v rámci Bonnské úmluvy, jejímž cílem je mezinárodně koordinovaná ochrana, výzkum a monitoring stěhovavých vodních ptáků.³⁵ V současné době je signatářů AEWA 83 smluvních stran a sekretariát sídlí v Bonnu pod záštitou Programu OSN pro životní prostředí (UNEP). V České

³¹ MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Bernská úmluva*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/bernska_umluva.

³² MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Bonnská úmluva*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/bonnska_umluva.

³³ K CITES přistoupila již Československá federativní republika v květnu roku 1992, kdy byla úmluva publikována pod č. 562/1992 Sb. jako sdělení. Dne 1. ledna 1993 po rozdělení Československa, přijala Česká republika závazky plynoucí z úmluvy CITES.

³⁴ MŽP, 2022. *CITES – obchod s ohroženými druhy*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy.

³⁵ MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/stehovavi_vodni_ptaci.

republice byla publikovaná ve Sbírce mezinárodních smluv jako sdělení č. 92/2006. Sb. m. s.

Úmluva o biodiverzitě byla uzavřena roku 1992 na konferenci OSN UNCED.³⁶ Úmluva o biodiverzitě je platná od roku 1993, Česká republika je smluvní stranou od roku 1994, do současnosti k úmluvě přistoupilo 196 smluvních stran. Zaměřuje se na péči o biodiverzitu, tj. o rozmanitost druhů rostlin, živočichů a dalších organismů, jejich genetický základ a o různorodost ekosystémů, a zejména o vztahy mezi nimi.³⁷ Součástí této mezinárodní úmluvy jsou dva protokoly, Cartagenský protokol (o biologické bezpečnosti) a Nagojský protokol (o přístupu ke genetickým zdrojům). Úmluva o biodiverzitě se k nejdůležitějším mezinárodním úmluvám v oblasti životního prostředí a České republiky byla publikovaná ve Sbírce zákonů jako sdělení č. 134/1999 Sb.

Ramsarská úmluva, byla sjednána v roce 1971 v íránském Ramsaru a platná je od roku 1975. Úmluva je v našem právním řádu platná od roku 1990 a byla publikována ve Sbírce zákonů jako sdělení č. 396/1990 Sb. Sekretariát sídlí ve Švýcarsku v Glandu v ústředí Světového svazu ochrany přírody – IUCN, do současné chvíle k Ramsarské úmluvě přistoupilo 172 smluvních stran. Cílem úmluvy je na základě spolupráce smluvních stran a za podpory nejrůznějších mezinárodních vládních a nevládních organizací na ochranu přírody, orgánů souvisejících mezinárodních úmluv a orgánů ochrany životního prostředí regionálních ekonomicko-politických uskupení zajistit širokou ochranu mokřadům, jako zdrojům značných ekologických hodnot, jejichž ztráta by byla nenahraditelná.³⁸ Šumavská rašeliniště jsou na seznamu mokřadů mezinárodního významu od roku 1990 a celkově je v České republice 14 mokřadů mezinárodního významu.

Úmluva o světovém dědictví byla předložena k podpisu v Paříži v roce 1972 a platná je od roku 1975. V Československé federativní republice vešla v platnost až v roce 1991, kdy byla publikována ve Sbírce zákonů jako sdělení č. 159/1991 Sb. Úmluvu o světovém dědictví až do současnosti podepsalo 194 smluvních stran. Sekretariát úmluvy sídlí v Paříži při UNESCO. Záměrem úmluvy je ochrana přírodních oblastí a kulturních památek výjimečné hodnoty, které

³⁶ Konference OSN UNCED neboli konference OSN o životním prostředí a rozvoji konaná v brazilském Rio de Janeiru v roce 1992.

³⁷ AOPK ČR, 2022. *Mezinárodní úmluvy, Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti>.

³⁸ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 88.

prohlašuje za součást světového dědictví lidstva, jehož povinností je tyto hodnoty chránit.³⁹

3.1.2 Mezinárodní programy a organizace

Světový svaz ochrany přírody – IUCN

Byl založen v roce 1948 v závěru mezinárodní konference o ochraně přírody, pořádané organizací UNESCO ve Fontainebleau poblíž Paříže.⁴⁰ Jedná se o nejvýznamnější a nejstarší mezinárodní nevládní organizaci. IUCN sdružuje více než 1 400 členských organizací (státy, nevládní organizace, akademické instituce atd.) z více než 160 zemí po celém světě, sídlí ve městě Gland ve Švýcarsku. Česká republika je členem IUCN od roku 2000, v současné době jsou dalšími členy AOPK ČR, Český svaz ochránců přírody, MŽP, Správa krkonošského národního parku a Unie českých a slovenských zoologických zahrad. Struktura organizace je složena z generálního shromáždění, které se pravidelně schází v rámci Světového kongresu ochrany přírody, ředitelství a sekretariátu a v neposlední řadě z jednotlivých odborných komisí (například komise pro vzdělávání a komunikaci nebo světová komise pro chráněná území). IUCN podporuje úsilí států o ochranu přírody, provádí vědecký výzkum, vypracovává návrhy mezinárodních smluv, shromažďuje dokumentaci a odborné poznatky v dané oblasti.⁴¹

Mezi hlavní činnosti IUCN v oblasti druhové ochrany přírody a krajiny je vydávání tzv. Red Data List neboli červených seznamů IUCN. Červený seznam IUCN je vydáván každé dva roky a obsahuje seznam ohrožených živočichů a rostlin na základě 10 kategorií ohroženosti druhů.

Mezi hlavní činnosti v oblasti územní ochrany přírody a krajiny patří tzv. kategorizace chráněných území, kdy IUCN systémově rozděluje chráněná území do 6 kategorií (Ia. přísná přírodní rezervace, Ib. nedotčené území/divočina, II. národní park, III. přírodní památka, IV. území spravované k ochraně druhů a jejich stanovišť, V. chráněná krajinná oblast a za VI. chráněné území zdrojů).

³⁹ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 88.

⁴⁰ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/spoluprace/>.

⁴¹ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 87.

NP Šumava se stejně jako NP Bavorský les dlouhodobě hlásí k managementové kategorii II – národní park podle IUCN.⁴²

EUROPARC Federation

Jedná se o mezinárodní nevládní organizaci, která zastřešuje evropská chráněná území ve 40 zemích. Jedná se o prestižní mezinárodní organizaci, která uděluje tzv. certifikát Transboundary Parks, přeshraniční spolupráce, který je udělován na 5 let a NP Šumava a NP Bavorský les toto ocenění získaly za svou spolupráci již třikrát, a to v letech 2009, 2015 a 2020.

3.1.3 Ostatní vybrané mezinárodní právní prameny a programy

Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a NP Bavorský les

NP Šumava a NP Bavorský les navázaly velmi úzkou přeshraniční spolupráci v oblasti ochrany a přírody a krajiny (viz kapitola 7.). V roce 1999 bylo sjednáno Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a NP Bavorský les, které vytváří rámec pro rozvoj vzájemných vztahů obou správ národních parků. V roce 2005 bylo Memorandum doplněno o tzv. Dodatek k memorandu, který se týká společného směřování obou národních parků.

Člověk a biosféra, Biosférická rezervace Šumava

Člověk a biosféra neboli Man and Biosphere je jedním ze základních programů UNESCO, který byl vyhlášen v roce 1970 na generální konferenci UNESCO. Na základě tohoto programu jsou po celém světě vyhlášovány tzv. biosférické rezervace. Cílem je ochrana přírodní a kulturní rozmanitosti, sociálně, kulturně a přírodně udržitelný ekonomický rozvoj a logistická podpora výzkumu, monitoringu, environmentální výchovy a vzdělávání.⁴³ Biosférická rezervace Šumava byla vyhlášena v roce 1990 a je jednou ze šesti biosférických rezervací v České republice.

3.2 Právní prameny Evropské unie

Ač vznikla Evropská společenství již v roce 1957, ochranou přírody se začala zabývat až v 70. letech 20. století., kdy dochází k přijímání nových

⁴² NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

⁴³ BR ŠUMAVA, 2012. *Biosférická rezervace Šumava, Základní funkce biosférické rezervace*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.br-sumava.cz/zakladni-funkce-biosfericka-rezervace/>.

právních norem. Prvním závazným právním pramenem byla směrnice č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků z roku 1979.⁴⁴ Ústředními normami upravujícími ochranu přírody a krajiny v EU jsou dvě směrnice, na jejichž základě byla zřízena soustava přísně chráněných území označována jako Natura 2000.⁴⁵

Právní úprava územní ochrany přírody v celoevropském kontextu nevylučuje ani nenahrazuje národní územní ochranu přírody, existuje paralelně, vhodně ji doplňuje, jednotlivá chráněná území se často překrývají.⁴⁶

3.2.1 Natura 2000

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu s nejcennějšími přírodními stanovišti a významnými druhy rostlin a živočichů.⁴⁷ Soustava Natury 2000 byla vytvořena na základě směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z roku 1992. Skládá se z dvou typů chráněných území, prvním územím jsou tzv. „ptačí oblasti“ vyhlášené na základě směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků z roku 2009,⁴⁸ druhým územím jsou tzv. „evropsky významné lokality“ vyhlášené na základě směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Zatímco ptačí oblasti podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků vyhláší každý členský stát samostatně a Evropská komise hlídá pouze soulad s právními předpisy Evropské unie, evropsky významné lokality naopak procházejí složitým procesem navrhování a schvalování.⁴⁹ Soustava Natura 2000 byla také po novelizaci zákonem č. 218/2004 Sb. upravena v ZOPK, a to v části čtvrté ZOPK.

Ptačí oblasti

Ptačí oblasti jsou oblasti vytvářené za účelem ochrany všech druhů volně žijících ptáků. V České republice je vyhlášeno celkem 41 ptačích oblastí, jednou z nich je Ptačí oblast Šumava.

⁴⁴ Směrnice č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků z roku 1979 byla roku 2009 nahrazena konsolidovaným zněním Směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků.

⁴⁵ JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6. str. 228.

⁴⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 159.

⁴⁷ NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

⁴⁸ Dříve ve znění Směrnice č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků z roku 1979.

⁴⁹ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 283.

Ptačí oblast Šumava byla vyhlášena nařízením vlády č. 681/2004 a zahrnuje oblast celého NP Šumava a část území CHKO Šumava. Předmětem ochrany je 9 populací vybraných druhů ptáků a jejich biotopy – čáp černý (*Ciconia nigra*), jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*), tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*), tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*), chřástal polní (*Crex crex*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), sýc rousný (*Aegolius funereus*), datel černý (*Dryocopus martius*), datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*).⁵⁰

Evropsky významné lokality

Evropsky významné lokality jsou oblasti vytvořené za účelem ochrany vzácných stanovišť, ohrožených druhů živočichů nepatřících mezi ptáky a ohrožených druhů rostlin. Na území České republiky bylo k roku 2020 vyhlášeno 1 114 evropsky významných lokalit.

Evropsky významná lokalita Šumava zahrnuje celé území NP Šumava, většinu území CHKO Šumava, část národní přírodní památky Blanice a Kochánovské pláně, kdy celková rozloha činí 1 719 km².⁵¹ Evropsky významná lokalita Šumava byla vyhlášena v roce 2004 nařízením vlády č. 132/2005 Sb., které bylo nahrazeno nařízením vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, kdy toto nařízení bylo již několikrát novelizováno. Evropsky významné lokality, které jsou v evropských seznamech, jsou na národní úrovni vyhlášeny nařízením vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu.⁵² Předmětem ochrany jsou například šumavská rašeliniště, bučiny nebo horské lesy jakožto zástupci 19 přírodních stanovišť, dále zástupci 2 druhů rostlin, kterými jsou srpnatka fermežová (*Drepanocladus vernicosus*) a hořeček mnohotvarý český (*Gentianella praecox subsp. bohemica*), a 8 druhů živočichů, například vydra říční (*Lutra lutra*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) nebo perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*).

⁵⁰ NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

⁵¹ NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

⁵² MŽP, 2022. *Evropsky významné lokality*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/evropsky_vyznamne_lokality.

3.3 Vnitrostátní právní prameny

Ochrana přírody a krajiny v České republice má podobně jako všechny ostatní oblasti právních vztahů v rámci ochrany životního prostředí svoje základy zakotvené v ústavních předpisech.⁵³ Tyto základy nalezneme nejen v Ústavě ČR, ale zejména v Listině základních práv a svobod. Na právní úpravu ochrany přírody a krajiny nacházející se v ústavních předpisech navazuje právní úprava zákonná a také podzákonná.

3.3.1 Ústavněprávní základy ochrany životního prostředí

Již v preambuli Ústavy ČR je vyjádřeno odhodlání občanů České republiky střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní bohatství. Text preambule nemá bezprostřední normativní účinky, ale jde o významný interpretační pokyn sloužící k výkladu právní normy, k níž je připojena.⁵⁴ Ovšem čl. 7 Ústavy ČR již určuje státu povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. K naplnění zájmu na ochraně životního prostředí se vyjádřil ve svém nálezu i Ústavní soud ČR: „K naplnění zájmu na ochraně životního prostředí, zachování a rozvoji zděděného přírodního bohatství je určitá míra omezení základních práv a svobod nezbytná.“⁵⁵

Obdobně jako v preambuli Ústavy ČR i v preambuli Listiny základních práv a svobod nalezneme závazek, který má připomínat náš díl odpovědnosti vůči budoucím generacím. za osud veškerého života na Zemi. Stěžejními články týkajícími se ochrany životního prostředí a ochrany přírody a krajiny, které jsou obsaženy v Listině základních práv a svobod, jsou čl. 35, čl. 11 a čl. 14.

Listina základních práv a svobod v čl. 35 odst. (1) zakotvuje právo každého na příznivé životní prostředí. Z požívání a ochrany tohoto práva tedy Listina nikoho *a priori* nevylučuje, nositelem práva na příznivé životní prostředí by tudíž měla být každá fyzická i právnická osoba, která v životním prostředí existuje a které se zásahy do životního prostředí dotýkají.⁵⁶ Listina základních práv a svobod v čl. 35 odst. (2) stanovuje, že každý má právo na včasné a úplné

⁵³ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 143.

⁵⁴ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3. str. 2.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS č. 18/17.

⁵⁶ HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-812-2. str. 994.

informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Právo na informace o životním prostředí je subjektivním právem veřejnoprávní povahy.⁵⁷

Listina základních práv a svobod v čl. 14 odst. (1) zaručuje svobodu pohybu a pobytu. Tato svoboda může být omezena zákonem v případě, že je to nevyhnutelné, a to z taxativně vymezených důvodů, kdy jedním z nich je dle § 14 odst. (3) Listiny základních práv a svobod i ochrana přírody. Zákonem, který může omezit svobodu pohybu a pobytu, je ZOPK. Omezení pohybu a pobytu z důvodu ochrany přírody, buď přímo stanoví ZOPK nebo příslušný orgán státní správy, který má zmocnění vydat opatření obecné povahy (viz blíže například kapitola 4. 3).

3.3.2 ZOPK

ZOPK byl nabyt účinnosti 1. června 1992. Jednalo se o zlomovou právní úpravu, která posílila právní úpravu a přinesla moderní pohled na ochranu přírody a krajiny. Jedná se komplexní právní normu upravující nejen speciální ochranu územní a druhovou, ale i obecně ochranu veškeré přírody a krajiny, rostlinstva, živočišstva i prvků neživé přírody.⁵⁸ Ač se jednalo o předpis moderní, tak ZOPK byl přes třicet let své existence několikrát novelizován. Zásadní změnou byla tzv. euronovela, tj. novelizace provedená zákonem č. 218/2004 Sb., který do českého právního řádu transportoval evropskou směrnici o ptácích, směrnici o stanovištích a zakotvil v českém právním řádu zcela nový typ územní ochrany – soustavu Natura 2000.⁵⁹ Ovšem nejvýznamnější novelou, která se týkala zejména národních parků, byla novela provedená zákonem č. 123/2017 Sb., kterým se mění ZOPK. Tato novela přinesla novou definici právní úpravy národních parků a jejich poslání a dlouhodobého cíle ochrany národních parků.⁶⁰ Došlo například k vytvoření nové zonace národních parků, ke změně v režimu ochranného pásma nebo vytvoření klidových území.

Právní úprava národních parků je v ZOPK v současné době obsažena obecně v části třetí, kdy ZOPK definuje zvláště chráněná území, vymezuje národní parky obecně i jmenovitě, vymezuje základní a bližší ochranné podmínky

⁵⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 9. 2005 sp. zn. II ÚS 42/05.

⁵⁸ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právníké učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 363.

⁵⁹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ a kol. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 90.

⁶⁰ STEJSKAL, Vojtěch. *Nová právní úprava národních parků*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, ročník 2017, č. 43. ISSN 1213-5542. str. 23 [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_43.pdf.

národních parků, klidová území a členění národních parků, včetně režimu jednotlivých zón, stanovuje orgány ochrany přírody na území národních parků a další. Jednotlivým ustanovením se podrobněji věnují následující kapitoly této kvalifikační práce.

3.3.3 Další zákony

Mimo ZOPK se právní úpravě ochrany přírody a krajiny, respektive právní úpravě národních parků, věnuje také lesní zákon, myslivecký zákon, zákon o rybářství, trestní zákoník, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim a další právní předpisy. ZOPK v podobě před novelou, zákonem č. 349/2009 Sb., v roce 2009 obsahoval speciální ustanovení (§ 90 odst. 4) o specialitě ZOPK vůči ostatním, v té době v zákoně demonstrativně vymezeným právním předpisům v oblasti ochrany přírody a krajiny. Z uvedené zásady vyplývalo, že v případě duplicitní či kolizní právní úpravy má přednost právní úprava obsažená v zákoně o ochraně přírody a krajiny a právních předpisech vydaných k jeho provedení.⁶¹ Zrušení § 90 odst. (4) ZOPK bylo nekoncepčním zásahem do struktury ZOPK, jednalo se o oslabení silné a účinné úpravy ochrany přírody, jež ZOPK poskytoval.⁶²

Lesní zákon byl přijat za účelem zachování a obnovy lesů a péče o lesy jako o národní bohatství, kterým se věnuje § 1 lesního zákona. Lesy se dle tohoto zákona člení podle převažujících funkcí do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.⁶³ Dle § 22 ZOPK se na území národního parku nenachází lesy hospodářské. Lesní zákon stanoví v § 8 odst. (1) stanoví, že lesy v národním parku jsou lesy zvláštního určení, pokud nejsou rozhodnutím orgánu státní správy lesů zařazeny mezi lesy ochranné, ve kterých je jejich hospodářská funkce ještě více potlačena.⁶⁴ Ochranné lesy požívají vyšší ochrany, než lesy zvláštního určení, kdy lesy mohou být do kategorie lesů ochranných zařazeny pouze v případě, že by tak rozhodl orgán státní správy lesů,

⁶¹ PEKÁREK, Milan a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. ISBN 80-85964-17-1. str. 144.

⁶² VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis?* In: Dny práva, sborník konference, 1. edice. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1. str. 4 [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/stret_zajmu/Vomacka_Vojtech_1288_.pdf.

⁶³ § 6 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích.

⁶⁴ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 216.

ať už z vlastního podnětu nebo na návrh, naopak lesy zvláštního určení jsou stanoveny již *ex lege* nebo je možné je opět zařadit do této kategorie obdobným způsobem jako je tomu u lesů ochranných. Na základě § 48 odst. (4) lesního zákona vykonává MŽP v lesích národních parků a jejich ochranných pásmech působnost krajských úřadů (§ 48a lesního zákona) a Ministerstva zemědělství (§ 49 lesního zákona). Kompetence státní správy lesů na území národních parků a jejich ochranných pásmech vykonávají v prvním stupni obecní úřady obcí s rozšířenou působností, a to na základě § 48 odst. (3) lesního zákona.⁶⁵ Lesní zákon dále stanovuje například obecné užívání lesů, hospodaření v lesích nebo sankce za přestupky týkající se porušení obecného užívání lesa.

Myslivecký zákon byl vytvořen za účelem právní úpravy výkonu práva myslivosti. Myslivecký zákon definuje myslivost v § 2 písm. a) jako soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolkovou činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví. Právem myslivosti je souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků.⁶⁶ Myslivecký zákon výslovně zmiňuje pojem národní park v souvislosti s orgány státní správy myslivosti a státními orgány, které správu myslivosti vykonávají. MŽP je ústředním orgánem myslivosti na území národních parků, Ministerstvo zemědělství na ostatním území.⁶⁷ MŽP vykonává na územích národních parků přenesenou působnost krajů, správy národních parků vykonávají přenesenou působnost svěřenou obcím.⁶⁸ Jedná se pouze o území národních parků nikoliv jejich ochranná pásma.

Zákon o rybářství definuje rybářství v § 2 písm. a) jako chov, zušlechťování, ochranu a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva. Výkonem rybářského práva je činnost v rybářském revíru povolena právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb a vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků

⁶⁵ DROBNÍK, Jaroslav, Petr DVOŘÁK. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3. str. 163.

⁶⁶ § 2 písm. h) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

⁶⁷ PETR, Bohuslav a kol. *Zákon o myslivosti: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-781-2. 235.

⁶⁸ § 57 odst. (2) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

v nezbytném rozsahu.⁶⁹ Při výkonu rybářského práva může docházet ke kolizím s výkonem práva mysliveckého, nicméně žádný z předpisů upravující výkon těchto práv se řešení této otázky nevěnuje.⁷⁰ Obdobně jako je tomu u mysliveckého zákona, tak je tomu i u orgánů státní správy působících na území národních parků v právní úpravě zákona o rybářství. Na územích národních parků je ústředním orgánem MŽP, které vykonává pravomoci na základě § 23 odst. (1) a (3) zákona o rybářství, obdobně je tomu u správ národních parků, které na návrh uživatele rybářského revíru ustanovují, odvolávají a zrušují rybářskou stráž a vedou evidenci všech rybářských stráží ve své působnosti nebo projednávají přestupky podle zákona o rybářství.⁷¹

Trestní zákoník ve zvláštní části hlavy VIII. upravuje trestné činy proti životnímu prostředí. Výslovně jsou chráněná území, do kterých řadíme taktéž národní parky, zmíněna pouze v § 301 trestního zákoníku, kdy ten, kdo byť i z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že poškodí nebo zničí památný strom, významný krajinný prvek, jeskyni, zvláště chráněné území, evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro ochranu takové části přírody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. Trestný čin poškození chráněných částí přírody lze spáchat jak úmyslně, tak i z nedbalosti, kdy u trestného činu spáchaného z nedbalosti musí být tato nedbalost naplněna ve vyšší intenzitě.⁷² Avšak je důležité dbát na zásadu subsidiarity trestní represe na základě § 12 odst. (2) trestního zákoníku, která jako jedna ze základních zásad trestního práva vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, tzn. především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní, neboť trestní právo a trestněprávní kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu je třeba považovat za *ultima ratio*, tedy za krajní prostředek, který má především význam celospolečenský.⁷³ Ve smyslu § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim lze podle § 310 trestního zákoníku stíhat i právnické osoby.

⁶⁹ § 2 písm f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných.

⁷⁰ ŠÍMA, Alexander. *Zákon o rybářství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-924-1.

⁷¹ § 23 odst. (2) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů.

⁷² ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. str. 2349.

⁷³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až § 139: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. str. 115.

3.3.4 Vybrané podzákoné právní předpisy

Právní úprava ochrany přírody a krajiny není upravena pouze na úrovni zákonné, ale také na úrovni podzákoné. Zásadním podzákoným právním předpisem bylo nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým se zřídil Národní park Šumava a stanovily se podmínky jeho ochrany, avšak nyní jsou národní parky a ochranná pásma zřizovány zákonem. Toto nařízení bylo zrušeno zákonem č. 123/2017 Sb., kterým se mění ZOPK. Mezi již v této kvalifikační práci zmíněné podzákoné předpisy patří nařízení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, dále nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, a nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu, které souvisí s vyhlášením a zařazením evropsky významné lokality Šumava do evropských a národních seznamů evropsky významných lokalit.

Dále mezi vybrané podzákoné právní předpisy patří vyhlášky MŽP č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, kdy zmocnění pro vydávání této vyhlášky je stanoveno v § 38a odst. (8) ZOPK. Neméně důležité jsou další vyhlášky MŽP, a to vyhláška č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody NP Šumava, případně vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, kde je blíže upravena například organizace, úkoly a předpoklady pro výkon stráže přírody.

4 Zvláštní územní nástroje ochrany NP Šumava

S ochranou přírody NP Šumava jsou spojeny instituty vnitřní a vnější územní ochrany. Vnitřní ochranou jsou myšleny jednotlivé zóny a klidová území a vnější územní ochranou ochranné pásmo národního parku.

Území NP Šumava podléhá zonaci na základě ZOPK a vyhlášky MŽP, kdy je území podle cílů ochrany a stavu ekosystémů členěno do čtyř zón ochrany přírody. Nová právní úprava jednotlivých zón a klidových území národních parků přišla se zákonem č. 123/2017 Sb., kterým byl novelizován ZOPK.

Ochranné pásmo NP Šumava *de facto* po celé jeho linii tvoří CHKO Šumava, nicméně *de iure* není ochranné pásmo NP Šumava nikde legislativně upraveno.

4.1 Zóny NP Šumava

V České republice lze za národní park vyhlásit rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy.⁷⁴ NP Šumava je územně členěn do zón odstupňované ochrany přírody. V současné době je po novele ZOPK z roku 2017 nastaveno nové pojetí zonace národních parků, kterým se věnují § 18 a § 18a ZOPK. Zonace již neslouží, narozdíl od předchozí právní úpravy, k omezení svobody pohybu, nýbrž je nástrojem péče o přírodní ekosystémy. Projednávání změn jednotlivých zón NP Šumava bude moci být zahájeno až 15 let po nabytí účinnosti vyhlášky, která novou zonaci stanovila podle § 18 odst. (6) ZOPK. Regulace vychází z potřeby zachování stability nové zonace, neboť nastavené změny v ekosystému vyžadují delší časovou dotaci, avšak na druhé straně právní úprava umožňuje efektivní reakci na změnu přírodního prostředí formou omezení vstupu, udělení výjimky z obecně platných zákazů a omezení nebo provedením činností, které zákon výslovně umožňuje v případě potřeby bez předchozího povolení, a to v těch případech, kdy je to v souladu s předmětem ochrany národního parku.⁷⁵

⁷⁴ KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5. str. 43.

⁷⁵ STEJSKAL, Vojtěch. *K nové právní úpravě zonace národního parku (zvláště v NP Šumava)*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2022, ročník 2022, č. 63. ISSN 1213-5542. str. 133. [online]. [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_63.pdf.

NP Šumava se na základě vyhlášky MŽP č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody NP Šumava a ZOPK nově člení na čtyři zóny podle cílů ochrany a stavu ekosystémů, a to na zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny. Nicméně ZOPK neodmítá situaci, kdy část území národního parku nebude součástí žádné zóny ochrany přírody. Pokud by taková část měla ležet mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, je na takovém území zakázáno používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů.⁷⁶

4.1.1 Zóna přírodní

Zóna přírodní se dle § 18 odst. (1) písm. a) ZOPK vymezí na ucelených plochách, kde převažují přirozené ekosystémy, s cílem je zachovat a umožnit v nich nerušený průběh přírodních procesů. Jedná se o nejdivočejší zónu, která se rozkládá na 27,7 % rozlohy NP Šumava, kde fungují přírodní procesy zcela bez aktivních zásahů člověka.

Prioritou zóny je zachovat a umožnit nerušený průběh přírodních procesů přirozených ekosystémů, kdy plošně nejrozsáhlejší lesní ekosystémy jsou horské třtinové smrčiny, následované podmáčenými a rašelinnými smrčinami v mozaice s bezlesím tvořeným mokřady s vrchovištními a přechodovými rašeliništi a ledovcové kary včetně jezer na jejich dnech.⁷⁷

ZOPK v § 18a odst. (1) písm. a) až j) taxativně stanovuje zásahy, které je možné v přírodní zóně provádět, ale pouze výjimečně, je-li to nezbytné z důvodu ochrany životů a zdraví osob, ochrany majetku nebo ochrany přírody. Přírodní zóna má být zónou maximálně bezzásahovou s maximálně nerušeným průběhem přírodních procesů.⁷⁸

⁷⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 202.

⁷⁷ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Nová zonace Národního parku Šumava, Důvodová zpráva*. [online]. [cit. 27. 11. 2022]. str. 2. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/07/oduvodneni-do-lrv_upr.-po-mpr_620_1_9112019.pdf.

⁷⁸ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 204.

4.1.2 Zóna přírodě blízká

Zóna přírodě blízká se dle § 18 odst. (1) písm. b) ZOPK vymezí na plochách, kde převažují člověkem částečně pozměněné ekosystémy, s cílem dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům. Jedná se o zónu, která se rozkládá na 24,5 % rozlohy NP Šumava, kde se vyskytují převážně lesní ekosystémy, které mají předpoklad převedení do zóny přírodní. V této zóně jsou přírodní procesy pouze mírně korigovány zásahy ze strany člověka.

Přírodě blízkou zónu tvoří ucelené plochy s převažujícím výskytem člověkem částečně pozměněných lesních ekosystémů smrčín, rašelinných lesů, suťových lesů, lužních lesů a bučin, mokřadních ekosystémů slatinných, přechodových rašelinišť a pramenišť vodních ekosystémů makrofytní vegetace vodních toků, s cílem dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům.⁷⁹

ZOPK v § 18a odst. (2) stanovuje, že je možné provádět pouze ty zásahy, které nejsou v rozporu s cílem ochrany této zóny a opatření k podpoře přirozené ekologické stability anebo přirozené biologické rozmanitosti ekosystémů, revitalizačních opatření a opatření na ochranu lesa. V zónách přírodě blízké by měly být prováděny pouze zásahy, které přispějí k dovedení těchto zón do režimu přírodních zón, tedy bezzásahových lokalit.⁸⁰

4.1.3 Zóna soustředěné péče o přírodu

Zóna soustředěné péče o přírodu se dle § 18 odst. (1) písm. c) ZOPK vymezí na plochách, kde převažují člověkem významně pozměněné ekosystémy, s cílem zachování nebo postupného zlepšování stavu ekosystémů, významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnovy přírodě blízkých ekosystémů. Jedná se o zónu, která se rozkládá na 46,6 % rozlohy NP Šumava, kde je v plánu pečovat o lesní a zemědělské pozemky, aby na nich byly zachovány výjimečné druhy rostlin a živočichů.

Jedná se o téměř polovinu celého území NP Šumava, kde prioritou je rekonstrukce významně pozměněných ekosystémů směrem k přírodě blízkému, resp. přirozenému stavu a jejich následné ponechání samovolnému vývoji

⁷⁹ Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava příloha č. 1. Charakteristika zón NP Šumava podle přírodních podmínek a cílů ochrany písm. B.

⁸⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 205.

a zachování cenných, člověkem pozměněných ekosystémů včetně jejich složek, které pro svou existenci vyžadují trvalé aktivní zásahy člověka.⁸¹

V zónách soustředěné péče o přírodu by měl probíhat aktivní management ve prospěch zachování biologické rozmanitosti a dlouhodobá přeměna ekosystémů významně ovlivněných činností člověka.⁸²

4.1.4 Zóna kulturní krajiny

Zóna kulturní krajiny se dle § 18 odst. (1) písm. c) ZOPK se vymezí na zastavěných plochách a zastavitelných územích obcí určených k jejich udržitelnému rozvoji a na plochách, kde převažují člověkem pozměněné ekosystémy určené k trvalému využívání člověkem. Jedná se o nejmenší, ale významnou zónu, která se rozkládá na pouhých 1,2 % rozlohy NP Šumava a je primárně určena k trvalému využívání člověkem.

Zóna kulturní krajiny primárně slouží k využívání pro trvale udržitelný rozvoj; je možné pouze takové využívání pozemků, které neohrožuje předmět ochrany národního parku a nenarušuje dosahování cílů ochrany jiných zón národního parku.⁸³

ZOPK v § 18a odst. (3) stanovuje, že je možné v zóně kulturní krajiny provádět opatření nebo zásahy, které neohrožují předmět ochrany národního parku a naplňování cílů ochrany národního parku. Kulturní krajinu tvoří obce a jejich bezprostřední okolí a zóna kulturní krajiny slouží především k trvalému rozvoji národního parku a turistickým účelům.

4.2 Žaloba Jihočeského kraje proti Správě NP Šumava a MŽP

Proti postupu Správy NP Šumava v rámci pojetí nové zonace NP Šumava a zrušení návrhu podzákoného právního předpisu (vyhlášky MŽP č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody NP Šumava) podal Jihočeský kraj žalobu jak na samotnou Správu NP Šumava, tak i na MŽP. Žalobou se zabýval Krajský soud

⁸¹ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Nová zonace Národního parku Šumava, Důvodová zpráva.* [online]. [cit. 27. 11. 2022]. str. 3. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/07/oduvodneni-do-lrv_upr.-po-mpr_620_1_9112019.pdf.

⁸² VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 205.

⁸³ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Nová zonace Národního parku Šumava, Důvodová zpráva.* [online]. [cit. 27. 11. 2022]. str. 3. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/07/oduvodneni-do-lrv_upr.-po-mpr_620_1_9112019.pdf.

v Českých Budějovicích,⁸⁴ který žalobu odmítl z důvodu nedostatku pravomocí, ve svém rozsudku⁸⁵ se i NSS obdobně vyjádřil k podané kasační stížnosti. Podle NSS náleží hodnocení dílčí otázky zákonnosti procesu přijímání normativního správního aktu výhradně Ústavnímu soudu, jde o součást přezkumu souladu napadené normy s ústavním pořádkem nebo zákonem.⁸⁶ Součástí podané kasační stížnosti k NSS byl i návrh stěžovatelů, aby samotný NSS předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení části ustanovení v ZOPK, NSS však konstatoval, že pro takový postup není důvod. Ústavní soud ČR ve svém usnesení ze dne 1. 2. 2022 sp. zn. III. ÚS 2827/21 rozhodl o odmítnutí ústavní stížnosti a návrhů s ní spojenými. Ústavní soud ČR současně zdůraznil, že tímto usnesením není aprobována ústavnost či zákonnost provedené zonace.⁸⁷

4.3 Klidová území

V § 17 odst. (1) ZOPK jsou klidová území národního parku definována jako území s omezeným pohybem osob z důvodu umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených. Účelem vymezení klidových území je tedy umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených.⁸⁸ Jedná se o území, ve kterých je zakázáno pohybovat se mimo cesty a trasy vyhrazené orgánem ochrany přírody, s výjimkou osob a orgánů vyjmenovaných v § 17 odst. (2) ZOPK.

Klidová území národního parku stanoví MŽP opatřením obecné povahy.⁸⁹ Návrhy klidových území a místa navržená k vyhrazení musí být projednány s radou národního parku podle § 20 odst. (3) ZOPK a obcemi, v jejichž územním obvodu má být klidové území vytvořeno, mají při projednávání opatření obecné povahy postavení dotčeného orgánu podle správního řádu a § 71 odst. (4) ZOPK. Klidová území mohou být vyhlášena dlouhodobě, ale i na časově omezenou dobu

⁸⁴ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 5. 2020 sp. zn. 50 A 55/2019.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. 8. 2021 sp. zn. 6 As 162/2020.

⁸⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *K nové právní úpravě zonace národního parku (zvláště v NP Šumava)*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2022, ročník 2022, č. 63. ISSN 1213-5542. str. 135 [online]. [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_63.pdf.

⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 1. 2. 2022 sp. zn. III. ÚS 2827/21.

⁸⁸ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 198.

⁸⁹ § 17 odst. (3) a § 79 odst. (3) písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

v určité části roku pro ochranu jednotlivých druhů fauny a flory.⁹⁰ Jednotlivá klidová území NP Šumava by se měla dělit na klidová území šumavských rašelinišť, tetřeva hlušce, tetřívka obecného, jeřába popelavého a perlorodky říční, sokola stěhovavého, šidlatky ostnovýtrusné a rysa ostrovida,⁹¹ nicméně stále se jedná pouze o návrh Správy NP Šumava z roku 2019.

Správa národního parku může při vyhrazení cesty nebo trasy v klidovém území stanovit bližší podmínky rozsahu opatření. Ze zákazu pohybu mimo vyhrazené cesty nebo trasy mohou správy národních parků postupem podle § 43 ZOPK udělit rozhodnutím nebo v případě blíže neurčeného okruhu osob opatřením obecné povahy výjimku.⁹² Správa národního parku má povinnost na základě vyhlášky MŽP č. 45/2018 Sb. vyznačit speciálním způsobem hranice klidového území a zveřejnit informace o podmínkách pohybu v klidovém území. K vyznačení klidového území využívá informačních tabulí s textem „klidové území národního parku“ s jednotlivými podmínkami pohybu v klidovém území.

4.4 Ochranné pásmo

ZOPK v § 37 odst. (1) stanovuje ochranné pásmo pro případy, kdy je potřeba zabezpečit zvláště chráněná území, s výjimkou chráněných krajinných oblastí, před rušivými vlivy z okolí, ve kterém lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Jejich ochranný režim je dán vymezením souboru činností vázaných na souhlas orgánu ochrany přírody v zákoně a případně i ve vyhlášovacím předpise.⁹³ ZOPK v § 37 odst. (2) a (3) vymezuje činnosti, ke kterým je potřeba výslovný souhlas orgánu ochrany přírody.

Na rozdíl od Krkonošského národního parku a Národního parku Podyjí neměl NP Šumava nikdy legislativně upraven institut ochranného pásma, protože funkci ochranného pásma u NP Šumava plní CHKO Šumava, která na národní park po celém jeho území bezprostředně navazuje.

⁹⁰ Například ochrana tokanišť tetřívka obecného v době jejich rozmnožování a vyvádění mláďat, které potřebují ochranu pouze v časově omezeném úseku roku.

⁹¹ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Návrh klidových území Národního parku Šumava*. [online]. [cit. 27. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>.

⁹² VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 199.

⁹³ Tamtéž. str. 269.

5 Institucionální zabezpečení ochrany přírody NP Šumava

Hlavní roli v oblasti ochrany životního prostředí, tedy i v oblasti ochrany přírody, mají orgány moci výkonné, neboť zejména jejich prostřednictvím dochází k rozhodování o jednotlivých věcech a k aplikaci příslušných právních předpisů.⁹⁴

Dle § 75 odst. (1) ZOPK jsou orgány ochrany přírody vykonávající státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny ministerstva (MŽP a Ministerstvo obrany pro území vojenských újezdů), ČIŽP, jednotlivé správy národních parků nebo AOPK ČR a územně samosprávné celky. Obecnými orgány státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny *de lege lata* jsou ministerstva (pro tuto kvalifikační práci je stěžejním MŽP) a územní samosprávné celky. Působnost územně samosprávných celků v oblasti ochrany přírody a krajiny je výkonem působnosti přenesené. Speciálními orgány státní správy v oblasti ochrany přírody *de lege lata* je ČIŽP a jednotlivé správy národních parků.

Dále existují ještě dva speciální sbory v oblasti ochrany přírody národních parků, kterými jsou rady národních parků a stráže přírody. Rada národního parku není orgánem ochrany přírody *a contrario* § 75 ZOPK, nýbrž poradním a iniciativním sborem, se kterým musejí být projednány všechny důležité dokumenty týkající se ochrany přírody a řízení národního parku. Obdobně, jako tomu v případě rady národního parku, tak ani stráže přírody nejsou orgánem ochrany přírody *a contrario* § 75 ZOPK, státní správa v oblasti ochrany přírody a krajiny je jim jako fyzickým osobám pouze propůjčena. Jejím posláním je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny.⁹⁵

5.1 MŽP

MŽP je ústředním orgánem státní správy ochrany přírody v České republice.⁹⁶ MŽP bylo zřízeno 19. prosince 1989 s platností od 1. 1. 1990 na základě kompetenčního zákona. Kompetenční zákon definuje MŽP jako orgán

⁹⁴ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právníké učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 62.

⁹⁵ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 505.

⁹⁶ § 79 odst. (1) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí a ZOPK jako vrchní státní dozor v ochraně přírody a krajiny.⁹⁷

Kompetenční zákon v § 19 odst. (2) definuje jednotlivé oblasti, pro které je MŽP ústředním orgánem státní správy, je tedy vrcholným orgánem státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny, tudíž i národních parků, a tedy i NP Šumava.

Pravomoci MŽP v oblasti ochrany přírody a krajiny stanovuje § 79 ZOPK. Daly by se rozdělit na kompetence v rámci pravidel obecné ochrany přírody, pravidel zvláštní ochrany přírody a pravidel vyplývajících z transpozice evropských směrnic na ochranu přírody.⁹⁸ MŽP též řídí činnost ČIŽP, AOPK ČR a správ národních parků a plní jiné úkony stanovené ZOPK.⁹⁹ MŽP je odvolacím orgánem proti rozhodnutí ČIŽP, AOPK ČR, správ národních parků a orgánů krajů vykonávané v přenesené působnosti. Mezi kompetence MŽP patří vydávání podzákoných právních předpisů, dle § 79 odst. (4) ZOPK se jedná o vyhlášky, a také vede Věstník MŽP, ve kterém zveřejňuje metodické pokyny, které vedou k ochraně přírody a krajiny a nařízení AOPK ČR. Dále řeší spory mezi správou národního parku a radou národního parku a vydává opatření obecné povahy, kterými se stanoví klidová území národních parků podle § 17 odst. 3 ZOPK¹⁰⁰ (blíže viz kapitola 4. 3).

5.2 ČIŽP

ČIŽP je specializovaným kontrolním, dozorujícím a sankčním orgánem s celostátní působností v oblasti ochrany životního prostředí.¹⁰¹ Jedná se o speciální orgán státní správy, který byl ustanoven zákonem o ČIŽP v roce 1991. ČIŽP je organizační složkou státu. Inspekce vykonává svou působnost na úsecích ochrany přírody, ochrany ovzduší, odpadového hospodářství, podpory inspekční činnosti a chemické bezpečnosti, ochrany lesa a ochrany vod.¹⁰² ČIŽP je územně členěna na územní a oblastní inspektoráty, pro účely této kvalifikační práce je

⁹⁷ § 19 odst. (1) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky a § 79 odst. (2) písm. f) a § 85 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁹⁸ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 540.

⁹⁹ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 409.

¹⁰⁰ § 79 odst. (3) písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁰¹ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 542.

¹⁰² ČIŽP, 2021. *Česká inspekce životního prostředí. O nás*. [online]. [cit. 7. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.cizp.cz/cizp/ceska-inspekce-zivotniho-prostredi>.

nejdůležitějším Oblastní inspektorát ČIŽP v Českých Budějovicích a Oblastní inspektorát ČIŽP v Plzni, který dohlíží na dodržování právních předpisů a rozhodnutí správních orgánů v oblasti NP Šumava. ČIŽP je oprávněna pouze k dohledu nad rozhodnutími orgánů státní správy, ne k revizi a zásahům do jejich jednotlivých rozhodnutí.

Inspekce má pravomoc při porušení povinností v ochraně přírody a krajiny uložit fyzickým a právnickým osobám pokutu. Inspekci provádí inspektoři, kteří se prokazují průkazem inspekce, který slouží jako doklad o pověření k výkonu kontroly. Zahájit řízení o uložení pokuty může ČIŽP pouze v případech, kdy tak neučinil obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad nebo Správa NP Šumava. O odvolání proti rozhodnutí ČIŽP rozhoduje MŽP.¹⁰³ Dále je ČIŽP oprávněna podávat stanoviska, nařídit omezení nebo zastavit škodlivé činnosti, a to v případě hrozící škody, až do doby nápravy příčin.

Působnost inspekce v jednotlivých složkách životního prostředí stanovuje výše zmíněný zákon č. 282/1991 Sb., ale také další zákony (např. ZOPK, zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, vodní zákon, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu). Vzhledem k nejednotnosti a roztržitosti dílčích úprav a stručnosti zákona o České inspekci životního prostředí by mělo dle mého názoru dojít k vytvoření nové, komplexnější a sjednocenější právní úpravy ČIŽP.

5.2.1 Vybrané případy zásahů ČIŽP

ČIŽP udělila Správě NP Šumava v roce 2012 sankci ve výši 450 tisíc korun, proti které se Správa NP Šumava odvolala. Sankce byla udělena za rušení hnízdění tetřeva, použití biocidů v boji s kůrovcem bez vydané výjimky a za tvorbu holin u jezera Laka.¹⁰⁴ Vše se dle ČIŽP odehrálo mezi lety 2010 a 2011, kdy Správu NP Šumava postupně vedli František Krejčí, Zdeňka Šartnerová a Jan Stránský.

Dále udělila ČIŽP například v roce 2014 sankci za neschválený a špatně fungující septik hájenky na Březníku¹⁰⁵ společně a absenci havarijního plánu

¹⁰³ § 79 odst. (3) písm. s) a § 80 odst. (4) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁰⁴ Aktuálně.cz, 2012. NP Šumava dostal pokutu - Za rušení tetřeva i za kůrovce. [online]. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/jihocesky/np-sumava-dostal-pokutu-za-ruseni-tetrevy-i-za-kurovce/>.

¹⁰⁵ iROZHLAS, 2014. NP Šumava dostal nejvyšší pokutu ve své historii. Za vytékání splašků musí zaplatit 3 miliony korun. [online]. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/np-sumava-dostal-nejvyssi-pokutu-ve-sve-historii-za-vytekani-splasku-musi-zaplatit-3-miliony-korun_201412121757_jpiroch.

objektu, kde inspektoři udělili pokutu ve výši 3 milionů korun, proti které se Správa NP Šumava odvolala. Pochybení vzniklo mezi lety 2012 a 2013, kdy ve vedení Správy NP Šumava byl Jiří Mánek. Ihned po zjištění výsledků šetření začala Správa NP Šumava, kdy byl ve vedení již současný ředitel Pavel Hubený, podnikat kroky k nápravě.

ČIŽP uložila v roce 2020 dvě pokuty v celkové výši 285 750 korun společnosti GNOSIS spol. s. r. o. se sídlem v Praze.¹⁰⁶ První pokutu inspektoři uložili za odběry podzemní vody z vrtané studny, která byla odebírána bez povolení úřadu. Druhá byla inspektory udělena za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, společnost tak činila opět bez platného povolení. Firma tak v obou případech jednala mezi lednem 2018 a zářím 2019. Navíc při kontrole jednoho z objektů společnosti inspektoři zjistili, že nebyl schválen havarijní plán pro nakládání se závadnými látkami (lehkými topnými oleji) na území objektu. K protizákonnému jednání docházelo v objektech společnosti, a to v hotelu Alpská vyhlídka na Bučině u Kvildy a v penzionu Hájenka na Knížecích Pláních, oba objekty se nacházejí na území druhé zóny NP Šumava. Obě sankce se staly pravomocnými, protože se společnost GNOSIS spol. s. r. o. neodvolala.

5.3 Správa NP Šumava

Správa NP Šumava na území NP Šumava a jeho ochranného pásma, které tvoří CHKO Šumava, vyjma vojenského újezdu Boletice,¹⁰⁷ vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, krajských úřadů a AOPK ČR, není-li podle ZOPK příslušné MŽP podle § 78 odst. (2) ZOPK. Správa národního parku je speciálním orgánem ochrany přírody, které kromě výkonu státní správy v obvodu své územní působnosti plní rovněž roli odborné organizace ochrany přírody a subjektu hospodařícího s majetkem státu.¹⁰⁸

Správa NP Šumava je samostatným správním orgánem a příspěvkovou organizací, funkci zřizovatele vůči ní vykonává MŽP. Správa NP Šumava tedy není správním úřadem (ve smyslu čl. 79 Ústavy ČR, ani ve smyslu § 3 zákona

¹⁰⁶ ČIŽP, 2022. Aktuality, Provozovatel hotelů na Šumavě vypouštěl odpadní vody bez povolení a neměl zpracovaný havarijní plán – Zaplatí téměř 300 tisíc na pokutách. [online]. [cit. 13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.cizp.cz/aktuality/provozovatel-hotelu-na-sumave-vypoustel-odpadni-vody-bez-povoleni-a-nemel-zpracovany>.

¹⁰⁷ Na území vojenského újezdu Boletice, který leží na území CHKO Šumava, vykonává institucionální zabezpečení Ministerstvo obrany ČR.

¹⁰⁸ JELÍNKOVÁ, Jitka. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-021-9. str. 386.

č. 234/2014 Sb., o státní službě), ale jde o subjekty, na které byl výkon státní správy přenesen (mimo jiné § 75 a § 78 ZOPK).¹⁰⁹ V čele Správy NP Šumava stojí ředitel, který je jmenován i odvoláván ministrem životního prostředí.

Pravomoc Správy NP Šumava upravuje ZOPK v § 78 odst. (2), (3), (5) a (8) až (13). Pouze správy národních parků navrhuje plány péče o národní park, vydávají vyhlášky o návštěvním řádu národního parku a o poplatcích v národním parku, povolují výzkumnou činnost na území národního parku a zřizují Radu národního parku jako poradní orgán správy.¹¹⁰ Je orgánem ochrany zemědělského půdního fondu,¹¹¹ orgánem státní správy myslivosti¹¹² a rybářství^{113, 114}.

5.4 Rada NP Šumava

Rada NP Šumava byla zřízena na základě § 20 ZOPK, kdy radu národního parku zřizuje orgán ochrany přírody, kterým je v tomto případě Správa národního parku podle § 78 odst. (13) ZOPK. Rada NP Šumava je iniciativním a konzultačním orgánem Správy NP Šumava.¹¹⁵ Rada nemá pravomoc k rozhodování, protože není orgánem ochrany přírody ve smyslu § 75 ZOPK, má pravomoc pouze k projednávání a posuzování důležitých dokumentů, které jsou v § 20 odst. (1) ZOPK demonstrativně vyjmenovány. Jedná se o dokumenty týkající se zonace území národního parku a zásad péče o národní park.

Pro potřeby svého fungování si jednotlivé rady obvykle schvalují organizační a jednací řády.¹¹⁶ ZOPK výslovně neupravuje orgány rady národního parku. Rada NP Šumava v čl. 2 Organizačního řádu Rady NP Šumava přesně stanovuje orgány, kterými jsou plénum, předseda, místopředseda a Výkonný

¹⁰⁹ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 572.

¹¹⁰ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 544.

¹¹¹ Podle § 78 odst. (13) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a § 16 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, mimo kompetencí ČÍŽP a MŽP stanovených v § 16a a § 17 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

¹¹² Na základě § 57 odst. (5) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

¹¹³ Na základě § 23 odst. (2) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů.

¹¹⁴ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 572.

¹¹⁵ NP Šumava, 2022. *Správa NP, Rada Národního parku Šumava*. [online]. [cit. 7. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/rada-nps-organigram-rocenky/rada-narodniho-parku-sumava/>.

¹¹⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 209.

výbor. K posouzení specifických otázek si mohou všechny orgány Rady NP Šumava ustavit pracovní skupiny, dle čl. 5 Organizačního řádu Rady NP Šumava.

Členy Rady národního parku jsou *ex lege* delegovaní zástupci obcí a krajů a v horských oblastech zástupci horské služby, na jejichž území se NP Šumava a jeho ochranné pásmo rozkládá.¹¹⁷ Dále § 20 odst. (2) ZOPK stanovuje další možné členy rady národního parku, které jmenuje správa národního parku. Jedná se o nejvýznamnější právnické a fyzické osoby s podnikatelskou činností na území národního parku, zejména z oblasti lesnictví, zemědělství, obchodu a cestovního ruchu, odborníků z vědeckých a odborných pracovišť, popřípadě jiných orgánů státní správy.¹¹⁸ Aktuální počet členů Rady NP Šumava je 25.¹¹⁹

5.5 Stráž přírody

Speciální postavení mají v oblasti institucionální ochrany přírody tzv. stráže přírody, jedná se o jeden z typů veřejné stráže.¹²⁰ Stráž přírody není orgánem ochrany přírody ve smyslu § 75 ZOPK. Stráž přírody zajišťuje strážní, kontrolní, informační, výchovné, případně odborné činnosti v rámci území v působnosti orgánu ochrany přírody, který ji jmenoval.¹²¹ Stráž přírody ustanovuje tzv. ustanovující úřad, pro území NP Šumava je to Správa NP Šumava. Posláním stráže přírody je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny, skládá se ze strážců a zpravodajů, které jmenuje a odvolává územně příslušný ustanovující úřad.¹²²

Příslušný ustanovující úřad jmenuje stráž přírody z řad zaměstnanců orgánů státní správy, ale také z řad dobrovolníků. Dle § 81 odst. (3) ZOPK může být stráž přírody pouze fyzická osoba, která je občanem České republiky, dosáhla věku minimálně 21 let, má způsobilost k právním úkonům, nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, prokázala znalost práv a povinností stráže přírody a složila slib před příslušným ustanovujícím úřadem. Jednotliví strážci přírody jsou evidováni v evidenci strážů přírody u ustanovujícího úřadu, zmíněný úřad vydává strážci přírody služební odznak, průkaz strážce přírody a úřední

¹¹⁷ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 140.

¹¹⁸ § 20 odst. (2) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹¹⁹ Jedná se o aktuální stav k 30. 3. 2023.

¹²⁰ Veřejnou stráž ochrany životního prostředí je myšlena lesní stráž, rybářská stráž, stráž myslivosti a stráž přírody. Do roku 2002 existovala i vodní stráž, ta byla ale zrušena. Pravomoci jednotlivých strážů jsou stanoveny v jednotlivých zvláštních právních úpravách.

¹²¹ § 20 odst. (1) vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹²² § 81 odst. (1) a odst. (2) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

razítka. Strážce přírody nejsou orgány státní správy, nicméně zajišťují určité činnosti pro stát a v jeho zájmu a při výkonu své funkce jsou členové strážce přírody úředními osobami.¹²³ § 127 odst. (1) písm. i) trestního zákoníku, přisuzuje strážci přírody status úřední osoby (dříve se jednalo o tzv. veřejného činitele). To na jednu stranu představuje zvýšenou trestněprávní ochranu, ale na druhou stranu zvýšenou odpovědnost strážce přírody podle trestního zákoníku.¹²⁴

Jednotlivá oprávnění strážců přírody jsou stanovena v § 81 odst. (7) ZOPK, jedná se o zajišťování totožnosti osob, které porušily předpisy na ochranu přírody; ukládání a vybírání blokové pokuty za přestupky na úseku ochrany přírody; vstupování na cizí pozemky za podmínek stanovených v ZOPK; požadování pomoci nebo součinnosti po orgánech Policie České republiky, anebo obecní policie a zadržování za účelem zajištění totožnosti osoby, která byla přistihnuta při porušování právních předpisů o ochraně přírody a krajiny, a její následné předání Policii České republiky. Za kontroverzní lze považovat oprávnění strážce přírody zadržet ke zjištění totožnosti osobu, která je přistižena při porušování předpisů, a odevzdat ji orgánu Policie České republiky,¹²⁵ takový postup strážce přírody ovšem není blíže upraven.

V této době je činnost strážců výrazně soustředěna na práci s veřejností, důraz je kladen zejména na poskytování informací, usměrňování návštěvníků a jejich získávání pro myšlenku ochrany přírody a NP Šumava, běžnou činností je prezentace fenoménu Šumavy prostřednictvím přednášek. Výchovnou činnost postupně přebírají vznikající informační střediska, se kterými strážci velmi intenzivně spolupracují či zabezpečují jejich obsluhu.¹²⁶

Bohužel se častěji vyskytují i případy napadení strážců přírody při výkonu jejich služby. Aktuálním je případ z roku 2022, kdy byli na území Šumavy napadeni strážci přírody jedním z návštěvníků. Stalo se tak na území přírodní památky Královský hvozd a v blízkosti území národní přírodní rezervace Černé a Čertovo jezero, kdy strážci přírody upozornili skialpinisty, že se nachází

¹²³ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 69.

¹²⁴ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. str. 546.

¹²⁵ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 417.

¹²⁶ DIVIŠ, Karel, KOVAŘÍK, Karel a SOUKUP, Miloslav. *Z historie ochrany přírody: Historie strážní služby v NP a CHKO Šumava*. Časopis státní ochrany přírody. Praha: AOPK ČR, 2021, ročník 2021, č. 1. ISSN 1210-258X. str. 45 [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-historie-ochrany-prirody/historie-strazni-sluzby-v-np-a-chko-sumava/>.

v území mimo značenou stezku, že vjíždějí do lesních porostů a že jim za takové jednání hrozí postih.¹²⁷ Napadení strážců přírody si k šetření převzala Policie ČR a v květnu 2022 uložil Okresní soud v Klatovech za napadení strážců přírody trestním příkazem peněžitý trest.

5.6 Územně samosprávné celky

Česká republika se územně člení na obce a kraje, obce jsou základními územně samosprávnými celky a kraje jsou vyššími územně samosprávnými celky.¹²⁸ Obecná státní správa v oblasti ochrany přírody a krajiny je v tomto případě svěřena soustavě obecních úřadů a krajským úřadům dle § 75 odst. (1) ZOPK. Je pochopitelné, že úmysly orgánů ochrany přírody a krajiny se ne vždy shodují s úmysly zástupců územně samosprávných celků. Nicméně v rámci ochrany NP Šumava by mělo jít především o ochranu přírody a krajiny, tedy jedinečného území, které má přednost před urbanistickým rozvojem obcí a krajů. V tomto případě je potřeba v rámci ochrany přírody a krajiny najít kompromis, aby se zejména obce mohly na území NP Šumava v souladu s ochranou jedinečného přírodního území rozvíjet.

Zástupci všech územně samosprávných celků, na jejichž území se rozkládá NP Šumava a jeho ochranné pásmo, jsou *ex lege* členové Rady NP Šumava, jedná se o delegovaných 24 členů, 22 zástupců obcí ležících na území NP Šumava a 2 zástupce z Jihočeského a Plzeňského kraje.

V případě změn týkající se vymezení NP Šumava a jeho ochranného pásma nebo změn jeho bližších ochranných podmínek a činností vázaných na souhlas postupuje orgán ochrany přírody podle § 40 odst. (2) až (4) ZOPK, tyto změny jsou projednávány s obcemi a kraji, jichž se tato změna dotýká.¹²⁹ Obce a kraje se mohou proti takovým změnám bránit formou námitek na základě § 40 odst. (4) ZOPK.

¹²⁷ NP Šumava, 2022. *Skialpinista brutálně napadl strážce NP Šumava*. [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/skialpinista-brutalne-napadl-strazce-np-sumava/>.

¹²⁸ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹²⁹ § 41 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

6 Omezení činností na území NP Šumava

Vzhledem k mimořádným přírodním hodnotám, zachovalým přírodním ekosystémům a výskytu vzácných či ohrožených druhů rostlin a živočichů platí na území národního parku nejružnější omezení a zákazy.¹³⁰ Jednotlivé ochranné podmínky lze rozdělit na základní, tedy obecné, které platí pro všechny národní parky a jsou definovány v § 16 ZOPK, a poté na bližší, tedy specifické, které platí pouze pro jednotlivé národní parky, tedy i pro NP Šumava, který má své bližší ochranné podmínky stanoveny v § 16d ZOPK. Nicméně správa národního parku má možnost na základě § 43 ZOPK vydávat výjimky ze zákazů, které jsou stanoveny v právním předpise. Správa NP Šumava poskytuje na svých webových stránkách také Návštěvní řád NP Šumava, který návštěvníkům parku poskytuje informace o jednotlivých zakázaných činnostech, kterých by se neměli dopouštět.

6.1 Základní ochranné podmínky národních parků

V ustanoveních § 16 ZOPK jsou *ex lege* taxativně vymezeny zakázané činnosti, tedy takové činnosti, které mohou zhoršit, poškodit nebo zničit současný dochovaný stav národního parku. V § 16 ZOPK jsou ustanovení rozdělena na dvě části, první odstavec vymezuje činnosti, které jsou na celém území národního parku zakázány, druhý odstavec vymezuje činnosti, které jsou zakázány na územích mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí národních parků.

V obecné rovině je nutno k *ex lege* stanoveným zákazům uvést, že se nejedná o absolutně nepřekonatelné a neprolomitelné zákazy.¹³¹ Zákazy jsou tedy relativního charakteru a lze je na základě § 43 ZOPK výjimkou povolit (viz kapitola 6. 1. 2).

6.1.1 Vybrané případy ze základních ochranných podmínek

Z jednotlivých základních ochranných podmínek stanovených v § 16 ZOPK byly jako příklady zákazů vybrány ty, které platí bez výhrad na celém území národního parku, tak i na území národního parku mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí národních parků. Vybrané případy ze základních ochranných podmínek se týkají zákazu těžby, záměrného rozšiřování geograficky

¹³⁰ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 129.

¹³¹ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 169.

nepůvodních druhů rostlin, zavádění intenzivních chovů zvěře, výstavby, používání umělých hnojiv a dalších látek. V této široké škále zákazů nechybí ani příklady zákazů, se kterými se nejvíce setkávají turisté, a to zákaz vjíždění a setrvávání s motorovými vozidly, zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo vyhrazená místa a další.

Zákaz těžit nerosty, rašelinu nebo slatinu

ZOPK v § 16 odst. (1) písm. d) na celých územích národních parků zakotvuje zákaz těžit nerosty, rašelinu nebo slatinu, kromě těžby stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku. Za nerosty se podle zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství považují tuhé, kapalné a plynné části zemské kůry, naopak se za nerosty nepovažuje rašelina.¹³²

Kromě zákazu těžby na celém území národního parku ZOPK v § 16 odst. (1) písm. a) stavuje také zákaz umisťovat nebo povolovat důlní díla, včetně souvisejících důlních staveb. Do budoucna se nepředpokládá ani vyhledávání nových ložisek vyhrazených nerostů na území národních parků, protože je v nich zakázáno stanovovat průzkumná území, a to na základě § 16 odst. (1) písm. c) ZOPK.¹³³

Zákaz záměrného rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin

Na celém území národního parku je zakázáno povolovat nebo uskutečňovat rozšiřování nepůvodních druhů rostlin.¹³⁴ Avšak před novelou v roce 2017 se tento zákaz vztahoval nejen na nepůvodní druhy rostlin, ale také na nepůvodní druhy živočichů. Ve vztahu k živočichům byl nově přijat zákaz vypouštět živočichy, kromě vypouštění živočichů na základě schválených záchranných programů nebo živočichů vyléčených záchrannými stanicemi v místě jejich nálezu,¹³⁵ a to na základě § 16 odst. (1) písm. i). ZOPK. ZOPK u obecné ochrany rostlin a živočichů povoluje v § 5 odst. (4) záměrné rozšíření nepůvodního druhu do krajiny pouze s povolením orgánu ochrany přírody, to ovšem neplatí pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodář podle schváleného lesního hospodářského plánu.

¹³² § 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství.

¹³³ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 169.

¹³⁴ § 16 odst. (1) písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹³⁵ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 173.

Zákaz zavádět intenzivní chovy zvířete

Na celém území národního parku je zakázáno zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy a bažantnice.¹³⁶ Základní pojmy, kterými jsou obora, honitba nebo bažantnice, jsou stanoveny v § 2 mysliveckého zákona. Myslivecký zákon neupravuje pojem farmového chovu, který se v řadě aspektů od chovu zvířete v oborách liší. Farmový chov cílí především na produkci masa a zvířata jsou chována převážně na zemědělských pozemcích, a jsou proto považována za hospodářská zvířata.¹³⁷

Zákaz měnit stávající vodní režim pozemků

ZOPK na základě § 16 odst. (1) písm. h) na celém území národního parku zakazuje měnit stávající vodní režim pozemků. Za změnu stávajícího vodního režimu pozemků se považuje zásah člověka, v jehož důsledku dojde ke zrychlení nebo ke zpomalení odtoku vody z daného území, nebo ke zvýšení či snížení hladiny povrchové i podzemní vody v daném území.¹³⁸ Jedná se o ustanovení, které zůstalo po novele z roku 2017 naprosto beze změny.

Naopak bylo do ZOPK přidáno ustanovení § 16 odst. (2) písm. k) týkající se zákazu mimo zastavěná území obcí upravovat přirozená koryta vodních toků nebo odstraňovat z přirozených koryt vodních toků splaveniny nebo jiné přirozeně vzniklé překážky, s výjimkou případů bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob nebo hrozby vzniku značných škod na majetku. V praxi mohou nastat případy, kdy bude nutné hledat nesnadný a citlivý kompromis mezi veřejným zájmem na ochraně přírody a veřejnými zájmy prosazovanými podle vodního zákona, protože podle § 59 odst. (1) písm. a) vodního zákona je vlastník vodního díla mimo jiné povinen dodržovat podmínky, které byly při udělení povolení stanoveny.¹³⁹

Zákaz provádět ohňostroje nebo používat zábavní pyrotechniku

Toto ustanovení, bylo do ZOPK doplněno po novele v červnu 2017, kdy na celém území národních parků včetně zastavěných území obcí je zakázáno

¹³⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 131.

¹³⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 174.

¹³⁸ MIKO, Ladislav a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1. str. 143.

¹³⁹ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 175.

užívat zábavní pyrotechniku. Obecně je známo, že zábavní pyrotechnika má negativní dopady na živočichy.¹⁴⁰

Zákaz umisťovat, povolovat nebo provádět stavby

ZOPK v ustanovení § 16 odst. (2) písm. b) zakazuje na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí umisťovat, povolovat nebo provádět stavby, kromě staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas¹⁴¹ a určených pro účely ochrany přírody, péče o zemědělské pozemky a lesy, turistiky, správy vodních toků, požární ochrany a záchranných prací, obrany státu, ochrany státních hranic nebo památkové ochrany. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, v § 79 odst. (5) dále stanovuje, že rozhodnutí o umístění stavby ani územní souhlas nevyžadují stavební úpravy a udržovací práce. Stavební úpravy¹⁴² či udržovací práce¹⁴³ na existujících stavbách lze tedy provádět bez nutnosti získání výjimky podle § 43 ZOPK, za předpokladu, že jsou určeny k některému z výše uvedených účelů.¹⁴⁴ Před novelou ZOPK v roce 2017 byl tento zákaz vymezen pouze na území první zóny národního parku.

Zákaz používat umělá hnojiva a další látky

Zákaz stanovený v § 16 odst. (2) písm. f) ZOPK používat na pozemcích mimo zahrady umělá hnojiva, kejdu, silážní šťávy nebo pozemky vápnit se nevztahuje na zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Právní úprava v ZOPK před novelou v roce 2017 obsahovala obecný zákaz hnojení, užívání kejdy, silážních šťáv a ostatních tekutých odpadů, v současnosti je zákaz hnojit definován striktněji. V souvislosti s jednotlivými pojmy je nutné odkázat zejména na zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulantech a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd.¹⁴⁵

¹⁴⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 176.

¹⁴¹ § 79 odst. (2) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, obsahuje výčet staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas.

¹⁴² Stavební úpravy jsou definovány v § 2 odst. (5) písm. c) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

¹⁴³ Udržovací práce stavby jsou definovány v § 3 odst. (4) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

¹⁴⁴ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 180.

¹⁴⁵ Tamtéž. str. 182.

Zákaz vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly

Mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody je na celé území mimo zastavěné pozemky obcí a zastavitelné plochy obcí zakázáno vjíždět a setrvávat na něm s motorovými vozidly a obytnými přívěsy.¹⁴⁶ Dále jsou v § 16 odst. (2) písm. l) ZOPK stanoveny subjekty, které mají *ex lege* výjimku na vjezd a setrvání, kdy se jedná například o složky integrovaného záchranného systému, vozidla veterinární služby, vozidla správců vodních toků, vozidla potřebná pro lesní a zemědělské hospodaření atd. Pro tyto subjekty není potřeba zvláštní výjimky na základě § 43 ZOPK.

Zákaz provozovat některé sporty mimo vyhrazená místa

NP Šumava je hojně využíván nejen turisty a cyklisty, ale také vyznavači ostatních venkovních sportů. Obecně je na základě § 16 odst. (2) písm. n) ZOPK zakázáno na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí provozovat horolezecké sporty, splouvání vodních toků nebo jiné vodní sporty mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.

Provozování vodních sportů je možné pouze na úsecích vodních toků (Teplá Vltava, Vltava, Vydra, Otava) vyhrazených opatřením obecné povahy č. 2/2020 Správy NP Šumava, přičemž je omezeno obdobím roku, denní dobou, stavem vody, druhem a počtem plavidel a stanovením nástupních, výstupních a odpočinkových míst za tímto účelem označených informačními tabulemi.¹⁴⁷ Zajímavostí je, že Teplá Vltava a Vltava je v úseku od Soumarského mostu až po most u Pěkné pro provozování vodních sportů zpoplatněna a podmíněna registrací.

Zákaz tábořit mimo vyhrazená místa

Táboření je na území NP Šumava zakázáno, a to mimo místa vymezená orgánem ochrany přírody. Tábořením je myšleno přenocování v přírodě pod stanem a další doprovodné aktivity jako vaření, likvidace odpadů, osobní hygiena apod., za táboření se nepovažuje bivakování za použití bivakovacího pytle, celt, tarpu či hamaky či přenocování pouze ve spacím pytli na nezbytně nutnou dobu od večera do následujícího rána bez rozdělávání ohně a dalších výše zmíněných

¹⁴⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 185.

¹⁴⁷ Čl. 5 Opatření obecné povahy č. 2/2020 vydané Správou NP Šumava ze dne 15. 6. 2020.

doprovodných aktivit.¹⁴⁸ Na území NP Šumava existují tzv. veřejná tábořiště, která jsou vyhrazena již zmíněným opatřením obecné povahy č. 2/2020 pro veřejnost a lze na nich rozdělávat ohně, na území národního parku jsou pro veřejnost vymezena pouze tři tábořiště. Na jiných místech pak táboření nelze provozovat, ledaže by správa národního parku povolila výjimku na základě § 43 ZOPK.¹⁴⁹ Dále je na území národního parku vyhrazeno 7 tzv. nouzových nocovišť, na kterých lze přespat vždy jen jednu noc ve stanu a bez rozdělávání ohně.¹⁵⁰

Zákaz rozdělávat ohně mimo vyhrazená místa

Zákaz rozdělávání ohňů není stanoven pouze ZOPK, ale také lesním zákonem, a to v § 20 odst. (1) písm. k). Zákon blíže nespecifikuje, jak má rozdělávání ohně probíhat, nerozlišuje materiál ani přesná místa, pro jejich rozdělávání.¹⁵¹ Rozdělávání ohně (včetně použití všech druhů turistických vaříčů) a kouření je na území celého národního parku striktně zakázáno,¹⁵² a to v případě, že opět není vydána výjimka na základě § 43 ZOPK.

Zákaz pořádat nebo organizovat veřejné akce mimo vyhrazená místa

ZOPK v § 16 odst. (2) písm. q) zakazuje mimo zastavěná území obcí zastavitelné plochy obcí na území národního parku pořádat sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Zákon ani jiný právní předpis sportovní, turistickou nebo jinou veřejnou akci výslovně nedefinuje,¹⁵³ je tedy nutné toto ustanovení vykládat v kontextu jednotlivých okolností daných případů. Ještě před novelou ZOPK v roce 2017 se Městský soud v Praze zabýval otázkou konání hromadné veřejné kulturní akce, kterou nebylo možné pořádat na území národního parku mimo vyhrazená místa se souhlasem orgánu ochrany přírody a touto akcí byl i koncert konaný uvnitř horské chaty,

¹⁴⁸ NP Šumava, 2023. *Návštěvní řád NP Šumava*. [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/navstevni-rad/>.

¹⁴⁹ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 186.

¹⁵⁰ NP Šumava, 2023. *Návštěvní řád NP Šumava*. [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/navstevni-rad/>.

¹⁵¹ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 187.

¹⁵² NP Šumava, 2023. *Návštěvní řád NP Šumava*. [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/navstevni-rad/>.

¹⁵³ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 187.

byla-li tato akce přístupná široké veřejnosti a byla-li spojena s intenzivní dopravou účastníků koncertu motorovými vozidly na místo akce a zpět.¹⁵⁴ Ačkoliv není v současné době potřeba splnit podmínku hromadné akce, tak i akce konané uvnitř staveb, které jsou přístupné veřejnosti, musí být pořádány mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.

Zákaz provádět chemický posyp cest

Na území národního parku mimo zastavěná území obcí je zakázáno provádět chemický posyp cest,¹⁵⁵ s výjimkou údržby silnic I. třídy, a to na základě § 16 odst. (2) písm. t) ZOPK. Za chemický posyp cest lze považovat použití solí chloridů nebo i škváry uvolňující řadu biologicky aktivních látek do prostředí.¹⁵⁶ Cílem je použití takového materiálu, který v případě, že se dostane do přírody, nebude ovlivňovat unikátní prostředí daného ekosystému. Před novelou v roce 2017 byl zákaz chemického posypu cest stanoven na celém území národního parku, avšak po novele jsou ze zákazu vyjmuty silnice I. třídy a zákaz platí na územích národního parku mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. V rámci zastavěných území obcí a zastavitelných ploch obcí je tedy možné posyp cest provádět dle uvážení vlastníků dané pozemní komunikace.

6.1.2 Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích

Vzhledem k tomu, že zákazy vycházející ze základních ochranných podmínek jsou pouze relativního charakteru, má orgán ochrany přírody možnost na základě § 43 ZOPK vydávat výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích. § 43 ZOPK udává generální zmocnění k udělení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích. Výjimka ze zákazu bude zpravidla udělována formou rozhodnutí vydávaného ve správním řízení na základě § 83 ZOPK a části druhé a třetí SpŘ, a to na žádost konkrétní osoby.¹⁵⁷ V případech povolení výjimky neurčitému okruhu adresátů je povolení vydáváno formou opatření obecné povahy.

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle § 16, § 16a odst. (1), § 16a odst. (2), § 17 odst. (2), § 26, § 29, § 34, § 35 odst. (2) a § 36

¹⁵⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 09. 2011, sp. zn. 5 Ca 170/2008.

¹⁵⁵ Cestou je myšlena pozemní komunikace ve smyslu § 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁵⁶ MIKO, Ladislav a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1. str. 144.

¹⁵⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 305.

odst. (2) může orgán ochrany přírody povolit v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.¹⁵⁸ Výjimku lze tedy udělit pouze z výše zákonem stanovených důvodů, a to za dodržení postupu, kdy se nejdříve zkoumá možnost první, poté druhá a až naposledy se orgán rozhodující o výjimce může přiklonit k možnosti třetí.

Prvním možným důvodem je, že jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, kdy pojem veřejného zájmu je pojmem neurčitým a nelze ho spojovat se zájmem soukromým. Nejvyšší správní soud v jednom ze svých rozsudků konstatoval, že veřejným zájmem je zájem celé společnosti nebo podstatné části společnosti (veřejnosti) směřující k všeobecnému blahu a dobru.¹⁵⁹ Orgán ochrany přírody bude zkoumat, zda existuje v daném případě jiný veřejný zájem.¹⁶⁰ V případě, že jiný veřejný zájem existuje, tak správní orgán v rámci správního uvážení porovnává zájem veřejný se zájmem ochrany přírody. Z otázky existence veřejného zájmu musí zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad řadou soukromých, partikulárních zájmů, tento veřejný zájem je třeba nalézt v procesu rozhodování o určité otázce, a nelze jej v konkrétní věci *a priori* stanovit.¹⁶¹ V případě, že zájem veřejný převažuje, je vydána výjimka.

Druhým možným důvodem je samotný zájem ochrany přírody, pro který lze od roku 2009 výjimku udělit. Jedině v případě, kdy přínos výjimky pro ochranu přírody převáží nad negativy a riziky s ním spojenými, může orgán výjimku udělit.¹⁶²

Třetím možným důvodem je vydání výjimky, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území. Míru ovlivnění stavu předmětu ochrany musí orgán ochrany přírody pečlivě zvážit a v rozhodnutí dostatečně a uspokojivě odůvodnit.¹⁶³

¹⁵⁸ § 43 odst. (1) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 13. 1. 2017, sp. zn. 2 As 207/2016.

¹⁶⁰ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 216.

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, č. 327/2005 Sb.

¹⁶² VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 305.

¹⁶³ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 217.

6.2 Bližší ochranné podmínky na území NP Šumava

ZOPK v § 16d upravuje bližší ochranné podmínky NP Šumava, kdy pro výkon taxativně stanovených činností je potřeba souhlasu orgánu ochrany přírody, kterým je Správa NP Šumava. Jednotlivá ustanovení § 16d ZOPK lze chápat jako bližší specifikaci ustanovení základních ochranných podmínek národních parků stanovených v § 16 ZOPK. Nejedná se o činnosti zakázané, ale o činnosti podmíněné souhlasem orgánů ochrany přírody. Na celém území NP Šumava lze za souhlasu Správy NP Šumava provádět úpravu a údržbu koryt vodních toků a jiných vodních ploch, budovat nové či rekonstruovat stávající povrchové odvodnění pozemků, mimo zastavěné území obcí a zastavitelné plochy obcí, dále měnit druhy nebo způsoby využití pozemků, mimo zastavěné území obcí a zastavitelné plochy obcí, nebo provádět orbu trvalých travních porostů.¹⁶⁴

Před novelou ZOPK v roce 2017 byly bližší ochranné podmínky jednotlivých národních parků stanoveny v konkrétním vyhlášovacím (zřizovacím) právním předpise, v případě NP Šumava se jednalo o nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým došlo ke zřízení NP Šumava a byly stanoveny podmínky jeho ochrany, a nikoliv v ZOPK.¹⁶⁵ Naopak v současné době jsou bližší ochranné podmínky NP Šumava stanoveny přímo v ZOPK. Odstraněny byly duplicity, mezi bližšími a základními ochrannými podmínkami společnými pro všechny národní parky.¹⁶⁶

6.3 Návštěvní řád

Návštěvní řád NP Šumava je dokumentem informativního charakteru pro veřejnost, který je vydáván v souladu s § 19 ZOPK a zveřejňován v elektronické formě na internetových stránkách. Návštěvní řád není již od roku 2017 právně závazným a obsahuje dle § 19 odst. (1) ZOPK podmínky omezení a výčet turistických a rekreačních činností, které jsou na území národního parku zakázány nebo omezeny právními předpisy, opatřeními obecné povahy nebo rozhodnutími vydanými podle příslušných právních předpisů. ZOPK výslovně neupravuje dobu, na kterou se návštěvní řády vydávají, jedná se zpravidla o dobu neurčitou.

¹⁶⁴ § 16d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹⁶⁵ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0. str. 129.

¹⁶⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 191.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že veřejnosti neplynou z návštěvního řádu žádné povinnosti, avšak dříve se jednalo o právní předpis, resp. obecně závazný normativní akt v podobě obecně závazné vyhlášky a posléze i o opatření obecné povahy, tedy o právně závazný dokument.¹⁶⁷ Nyní má návštěvní řád nový smysl a jedná se spíše o informační materiál pomáhající veřejnosti orientovat se v právních předpisech, opatřeních obecné povahy a správních rozhodnutích. Od roku 2017 se tedy za porušení návštěvních řádů neukládají správní tresty, sankce mohou plynout pouze z porušení ZOPK nebo opatření obecné povahy, například o vyhlášení klidového území.

¹⁶⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3. str. 206.

7 Přeshraniční spolupráce NP Šumava a NP Bavorský les

Unikátní šumavskou přírodu chrání čtyři velkoplošná chráněná území.¹⁶⁸ Jedná se o NP Šumava a CHKO Šumava na české straně a na straně německé o NP Bavorský les a Přírodní park Bavorský les. Společně tvoří jeden z neznámějších a s celkovou chráněnou plochou více než 900 km² jeden z nejrozsáhlejších bilaterálních národních parků Evropy.¹⁶⁹ Jedná se o dva rozdílné parky co do stáří, rozlohy, ale i reliéfu.

7.1 NP Bavorský les

NP Bavorský les chrání na základě BayNatSchG a BayWaldNatPV převážně zalesněnou hornatinu charakteristickou pro střední Evropu jako národní kulturní dědictví pro dnešní a budoucí generace.¹⁷⁰

7.1.1 Historický vývoj NP Bavorský les

NP Bavorský les byl vyhlášen v roce 1970, ale již v roce 1914 byly lesy v okolí Roklanu prohlášeny za tzv. okrasná místa, ve kterých byl zakázán lov a jakékoliv využívání lesa k hospodářským účelům. Dalším milníkem v ochraně přírody na území Bavorského lesa bylo přijetí říšského zákona¹⁷¹ v roce 1935, kdy došlo k prohlášení území Roklanu, Luzného a Malého a Velkého Falkensteinu za národní přírodní památky. V roce 1938 sice představil Říšský úřad pro ochranu přírody plány na vytvoření národního parku, jehož větší část ležela na české straně.¹⁷² Ovšem chráněná území byla v období nacistického Německa využívána zcela v rozporu se zájmy ochrany přírody.

Prvním poválečným impulsem k vytvoření národního parku bylo vytvoření chráněné krajinné oblasti „Innerer Bayerischer Wald“ v roce 1967. Samotná otázka vzniku národního parku byla projednávána na úrovni spolkové, ale

¹⁶⁸ KUČEROVÁ, Martina a Vladimír DVOŘÁK. *Světlem šumavské přírody*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2016. ISBN 978-80-87257-34-0. str. 17.

¹⁶⁹ ANDĚRA, Miloš, Prokop ZAVŘEL a kol. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9. str. 349.

¹⁷⁰ Plán péče Národního parku Bavorský les: Vize a cíle. Grafenau: Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald, 2010. ISBN 978-3-930977-35-2. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. str. 8. Dostupné z: https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/cesky/o_nas/doc/cz_leitbild_ziele.pdf.

¹⁷¹ Říšský zákon o ochraně přírody tzv. Reichsnaturschutzgesetz.

¹⁷² OSTRÁ, Zuzana. *Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2008, ročník 2008, č. 22. ISSN 1213-5542. str. 34. [online]. [cit. 20. 11. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_22.pdf.

i zemské. Bavorský sněm po dvouletém projednávání nakonec dne 11. 6. 1969 přijal usnesení, ve kterém vyzval bavorskou vládu, aby území zhruba o rozloze 10 000 ha (později rozšířeno na 13 000 ha) podél česko-bavorské hranice prohlásila národním parkem.¹⁷³ Téhož roku došlo ke zřízení zvláštního úřadu pro národní park,¹⁷⁴ který byl v roce 1973 přeměněn na správu národního parku, a to na základě vyhlášek Ministerstva lesnictví.

Národní park byl slavnostně vyhlášen roku 1970. V této době byl stále ještě platným říšský zákon o ochraně přírody z roku 1935, který po skončení druhé světové války zůstal v platnosti v jednotlivých spolkových zemích na základě recepčního zákona z 1. 5. 1945.¹⁷⁵ Ale přímo definici pojmu národní park bylo možné najít ve směrnících IUCN z roku 1969 (existence nedotčených ekosystémů, státní správy území, vzdělávání atd.).¹⁷⁶ Až v roce 1973 byla definice národního parku právně upravena i v BayNatSchG. O tři roky později jej následoval BNatSchG.¹⁷⁷ Až v roce 1992 bylo vydáno nařízení o vzniku NP Bavorský les, stalo se tak až po 23 letech od přijetí usnesení bavorského sněmu a prohlášení bavorské vlády, kterým došlo k vytvoření NP Bavorský les. V 90. letech měl za sebou NP Bavorský les již spousty úspěchů v rámci mezinárodní ochrany přírody, kdy byl v roce 1972 zapsán na seznam IUCN a od roku 1982 byl biosférickou rezervací.

7.1.2 Současnost NP Bavorský les

Dle § 3 BayWaldNatPV je účelem národního parku především uchovat charakteristickou stredoevropskou, převážně zalesněnou krajinu středohor s jejími rostlinnými i živočišnými společenstvy, zejména s jejich přirozenými a přírodě blízkými lesními ekosystémy, zabezpečit působení účinků přírodních sil a nerušené dynamiky vývoje společenstev, stejně tak umožnit znovuosídlení rostlinnými či živočišnými druhy, typickými pro území, avšak v průběhu času zčásti či zcela vymizelými.

¹⁷³ OSTRÁ, Zuzana. Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2008, ročník 2008, č. 22. ISSN 1213-5542. str. 35 [online]. [cit. 20. 11. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_22.pdf.

¹⁷⁴ Jednalo se o tzv. Nationalparkamt.

¹⁷⁵ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1. str. 189.

¹⁷⁶ OSTRÁ, Zuzana. Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2008, ročník 2008, č. 22. ISSN 1213-5542. str. 36 [online]. [cit. 20. 11. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_22.pdf.

¹⁷⁷ Tamtéž. str. 52.

Dnes má NP Bavorský les rozlohu 24 250 hektarů a od roku 2027 bude na 75 % jeho plochy platit motto „Přírodu nechat být přírodou“.¹⁷⁸ Cílem této bezzásahové filosofie je rozvíjet neomezenou lesní divočinu, kde se mohou lesy, rašeliniště, horské toky a vrcholy rozvíjet podle svých přírodních zákonů. Území NP Bavorský les bylo od svého počátku téměř výhradně v rukou státu, dnes je v soukromých rukou pouze 45 ha.¹⁷⁹

V květnu 2022 bavorský zemský sněm schválil rozšíření NP Bavorský les o téměř 700 hektarů, především u města Finsterau.¹⁸⁰ Od roku 2011 je v pořadí teprve čtvrtým ředitelem Národního parku Bavorský les Franz Liebl.

7.2 Přírodní park Bavorský les

Přírodní park Bavorský les byl vyhlášen v roce 1967 a rozkládá se od údolí Dunaje až po hranice s NP Šumava na české straně a Velkým Javorem na straně německé. O zachování této kulturní krajiny pečuje již od roku 1967 spolek Naturpark Bayerischer Wald e. V. ve spolupráci se všemi čtyřmi okresy Straubing-Bogen, Deggendorf, Regen a Freyung-Grafenau a všemi 89 obcemi na území parku.¹⁸¹ Přírodní park je v českém právním řádu nejvíce podobný zvláště chráněnému území, a to chráněné krajinné oblasti podle ZOPK.

7.3 Přeshraniční spolupráce

První oficiální dohoda o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí byla mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo sjednána v říjnu roku 1996,¹⁸² nicméně první konkrétní memorandum mezi národními parky bylo uzavřeno až 31. srpna 1999. Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a NP Bavorský les vytváří rámec pro konkrétní spolupráci, která se týká ochrany přírody, vzdělávání a práce s veřejností, monitoringu a výzkumu. Po vstupu České republiky do Evropské

¹⁷⁸ BEČKA, Pavel. *Národní park Bavorský les – nejstarší německý národní park*. Časopis státní ochrany přírody. Praha: AOPK ČR, 2021, ročník 2021, č. 3. ISSN 1210-258X. str. 55 [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/archive/091/010561.pdf>.

¹⁷⁹ OSTRÁ, Zuzana. *Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2008, ročník 2008, č. 22. ISSN 1213-5542. str. 53. [online]. [cit. 20. 11. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_22.pdf.

¹⁸⁰ SPRÁVA NP BAVORSKÝ LES, 2022. *Historie národního parku Bavorský les (Geschichte des Nationalparks Bayerischer Wald)*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/cesky/o_nas/geschichte/index.htm.

¹⁸¹ KUČEROVÁ, Martina a Vladimír DVOŘÁK. *Světlem šumavské přírody*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2016. ISBN 978-80-87257-34-0. str. 17.

¹⁸² DVOŘÁK, Jan. *Národní park Šumava: 30 let*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2021. ISBN 978-80-87257-51-7. str. 36.

unie došlo 12. prosince 2005 k podepsání dodatku ke společnému memorandu. Zásadním závazkem bylo postupné naplňování povinností směřující k získání mezinárodní certifikace IUCN kategorie II. V roce 2009 na konferenci EUROPARC ve švédském Strömstadu získaly oba národní parky za přeshraniční spolupráci prestižní certifikát Transboundary Parks, stejné ocenění jim bylo uděleno i v letech 2015 a 2020.

Spolupráce opadla s nástupem osmého ředitele NP Šumava, kterým byl Jiří Stránský. Nicméně s opětovnou změnou ředitele NP Šumava, kterým byl v květnu 2014 jmenován Pavel Hubený (v té době pověřen řízením), došlo k opět k rozvoji přeshraniční spolupráce mezi NP Šumava a NP Bavorský les. Současný ředitel NP Šumava Pavel Hubený byl za spolupráci a rozvoj národních parků v roce 2017 oceněn bavorskou státní medailí za mimořádný přínos pro životní prostředí.

Nejdůležitějšími body ve vývoji společné přeshraniční spolupráce je koordinace cílů a společných aktivit v oblasti ochrany přírody, vzdělávání, výzkumu, rekreace a kultury,¹⁸³ kdy příkladem je spolupráce strážní služby, společné plánování sítě Natura 2000, tvorba přeshraničních stezek nebo projekt týkající se výzkumu rysa.

7.4 Porovnání právní úpravy NP Šumava a NP Bavorský les

Právní úprava NP Šumava byla při jeho vzniku obsažena v zákoně o státní ochraně přírody a nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany. S novelou ZOPK, která byla provedena zákonem č. 123/2017 Sb., jímž se mění ZOPK, došlo ke zrušení nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb. a od té doby je stěžejním právním předpisem pro ochranu přírody NP Šumava ZOPK. Právní úprava NP Bavorský les je obsažena zejména v BayWaldNatPV, které bylo vydáno na základě BayNatSchG. Kromě těchto dvou zásadních zemských právních předpisů existuje i v rámci celé Spolkové republiky Německo BNatSchG.

Rozdílnou je tedy právní síla právních předpisů, kterými jsou oba národní parky zřizovány. ZOPK je samozřejmě obecnějším právním předpisem, protože vytváří právní rámec pro všechny čtyři národní parky na území České republiky. Naopak BayWaldNatPV je právním předpisem zaměřeným přímo na úpravu NP

¹⁸³ Plán péče Národního parku Bavorský les: Vize a cíle. Grafenau: Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald, 2010. ISBN 978-3-930977-35-2. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. str. 26. Dostupné z: https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/cesky/o_nas/doc/cz_leitbild_ziele.pdf.

Bavorský les. Jak ZOPK, tak BayWaldNatPV obsahují základní ustanovení týkající se cíle právní úpravy. Oba právní předpisy obsahují účel a předmět jejich ochrany. Dále jsou v přílohách zmíněných předpisů stanoveny hranice daných národních parků, NP Šumava má hranice stanoveny v příloze č. 4 ZOPK a NP Bavorský les v příloze BayWaldNatPV.

BayWaldNatPV stanovuje i institucionální zabezpečení NP Bavorský les. Obdobně jako je tomu u NP Šumava i na území NP Bavorský les vykonává správu Správa NP Bavorský les. Kdy Správa NP Bavorský les sídlí v Grafenau a je označována za zvláštní orgán podřízený bavorskému státnímu ministerstvu životního prostředí a ochrany spotřebitele¹⁸⁴.¹⁸⁵ Správa NP Bavorský les má možnost zřídit na základě § 14 odst. (6) BayWaldNatPV stráž přírody, stejnou pravomoc má i Správa NP Šumava (viz kapitola 5. 5). Mezi další orgány ochrany přírody na území NP Bavorský les, které stanovuje BayWaldNatPV patří obecní výbor a poradní sbor.¹⁸⁶

Stejně jako jsou v § 16 a § 16d ZOPK stanoveny základní a bližší ochranné podmínky NP Šumava, tak i v BayWaldNatPV je možné najít taxativní výčet ochranných podmínek NP Bavorský les. Na území NP Bavorský les je zakázáno jakékoli ničení, poškození nebo pozměnění krajiny nebo její části.¹⁸⁷ Jednotlivé zákazy jsou vymezeny v § 9 BayWaldNatPV a jsou rozděleny na zákazy týkající se ochrany krajiny, ochrany rostlin a živočichů a na jiné další zákazy, naopak ZOPK vymezuje základní ochranné podmínky na celém území národního a parku a na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. BayWaldNatPV upravuje i případy, kdy jsou jednotlivé činnosti vyjmuty ze zákazů vymezených § 9 BayWaldNatPV. Jedná se například o neodkladná opatření k ochraně obyvatelstva a odvrácení ohrožení života a zdraví nebo významného majetku po dohodě se správou národního parku; opatření policie, pohraniční stráže a celní správy v rámci jejich povinností a pravomocí; výstavbu a úpravy stavebních zařízení po dohodě se správou

¹⁸⁴ Bavorské státní ministerstvo životního prostředí a ochrany spotřebitele, v překladu Bayerisches Staatsministerium für Umwelt und Verbraucherschutz, je v rámci NP Bavorský les v obdobném postavení jako MŽP u ochrany přírody na území NP Šumava.

¹⁸⁵ § 14 odst. (1) nařízení o Národním parku Bavorský les.

¹⁸⁶ Obecní výbor, jeho postavení, složení a kompetence jsou stanoveny v § 15 nařízení o Národním parku Bavorský les, obdobně je tomu i u poradního sboru, kdy jeho postavení, složení a kompetence jsou stanoveny v § 16 nařízení o Národním parku Bavorský les.

¹⁸⁷ § 9 odst. (1) nařízení o Národním parku Bavorský les.

národního parku, pokud slouží výhradně k vědeckému pozorování, výzkumu atd.¹⁸⁸

Oba právní předpisy upravují i ustanovení týkající se přestupků. BayWaldNatPV stanovuje přestupky v § 17, za porušení taxativně vymezených zákazů hrozí každému, kdo tak učiní, peněžitá pokuta až do výše 50 000 euro. Naopak ZOPK stanovuje přestupky zvlášť pro fyzické a právnické osoby¹⁸⁹, zvlášť je tedy vymezena i peněžitá pokuta.

¹⁸⁸ § 11 odst. (1) a (2) nařízení o Národním parku Bavorský les.

¹⁸⁹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny stanovuje přestupky pro fyzické osoby v § 88 a pro právnické osoby v § 89.

8 Závěry

Tato kvalifikační práce měla přinést komplexní vhled do právní úpravy ochrany přírody NP Šumava. Cílem vytyčeným v úvodu této práce bylo popsat, analyzovat a zhodnotit platnou právní úpravu ochrany přírody na území NP Šumava za užití deskriptivní, gramatické, historické a komparativní metody.

Cílem úvodní kapitoly bylo definovat základní pojmy týkající se ochrany NP Šumava, kterými byly příroda a krajina a její ochrana, dále obecně kategorizovat zvláště chráněná území, kdy pro tuto kvalifikační práci byly vybráni zástupci tzv. velkoplošných chráněných území, a to národní parky a chráněné krajinné oblasti. V závěru první kapitoly bylo krátce představeno i samotné území Šumavy.

Druhá kapitola nastínila stěžejní historické milníky územní a druhové ochrany NP Šumava jak před samotným vyhlášením NP Šumava, tak i po samotném vyhlášení Národního parku, od kterého uplynulo již 32 let. Byly představeny jednotlivé prameny právní úpravy s důrazem na zákon o státní ochraně přírody a ZOPK. Zmíněny jsou i neúspěšné návrhy na vznik samostatného zákona o NP Šumava, které ne vždy měly chránit přírodu NP Šumava, ale projevovaly se v nich spíše jednotlivé zájmy společenských skupin, kdy navrhovaná právní úprava byla i proti některým ustanovením ZOPK. Dle mého názoru by právní úprava ochrany přírody NP Šumava měla být specificky stanovena spíše formou nařízení, kterým byl NP Šumava i ostatní národní parky v České republice zřizovány před novelou ZOPK v roce 2017, než ZOPK, který by měl obsahovat spíše obecnou úpravu ochrany přírody a krajiny. Jedná se o formu, která funguje i v německé právní úpravě, jak je patrné u NP Bavorský les, kdy je v rámci nařízení stanoven účel národního parku, podmínky ochrany národního a výjimky z nich atd. (viz kapitola 7. 4).

Třetí kapitola představila platné prameny právní úpravy NP Šumava. Jednotlivé podkapitoly se zabývaly mezinárodními právními prameny, právními prameny Evropské unie a vnitrostátními právními prameny. V rámci jednotlivých právních předpisů bylo vždy snahou zaměřit se na jednotlivé příklady ochrany přírody NP Šumava.

Cílem čtvrté kapitoly bylo analyzovat zvláštní územní nástroje ochrany NP Šumava. Byly vymezeny jednotlivé instituty vnější a vnitřní územní ochrany, které po novele ZOPK v roce 2017 doznaly nejvíce změn. Zásadní byla změna

jednotlivých zón odstupňované ochrany přírody ze tří na čtyři a vytvoření nového institutu klidových území. Novou zonací NP Šumava se zabýval ve svém usnesení ze dne 1. 2. 2022 sp. zn. III. ÚS 2827/21 i Ústavní soud ČR, kdy Jihočeský kraj podal žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích na Správu NP Šumava a MŽP. Sama jsem zastáncem nového pojetí zonace, protože nová regulace vychází z nezbytnosti zachování stability ochrany přírody, ale také z možnosti zásahu na základě souhlasu orgánu ochrany přírody. Ale s vizí zajistit na většině území NP Šumava zónu přírodní, je nutné provádět nucené zásahy pouze za nezbytných okolností s cílem nerušeného průběhu vývoje jednotlivých ekosystémů. Na území NP Šumava nebyla doposud vytvořena žádná klidová území, v roce 2019 byl vytvořen pouze návrh klidových území NP Šumava, který zahrnoval sedm jednotlivých klidových území. Dle mého názoru by měl orgán ochrany přírody NP Šumava využít institutu klidových území obdobně, jako je využívají Krkonošský národní park, Národní park České Švýcarsko a Národní park Podyjí, z důvodu ochrany nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich jednotlivých složek, nicméně pouze v době nejvyšší nutnosti po časově omezenou dobu v roce. Vnější územní ochranu NP Šumava poskytuje ochranné pásmo NP Šumava, které *de facto* po celé jeho linii tvoří CHKO Šumava, nicméně *de iure* není ochranné pásmo NP Šumava nikde legislativně upraveno, narozdíl od Krkonošského národního parku a Národního parku Podyjí. Dle mého názoru by mělo být ochranné pásmo NP Šumava legislativně upraveno. I když ochranné pásmo NP Šumava požívá ochrany zvláště chráněného území na základě ZOPK, i přesto bych v zájmu jednotnosti právní úpravy ochranných pásem národních parků v § 15d ZOPK ochranné pásmo stanovila. Pojednává o tom i ZOPK v § 15 odst. (5), kdy ochranná pásma národních parků jsou vyhlášena ZOPK, ale samotné ochranné pásmo NP Šumava již v ZOPK stanoveno není.

Pátá kapitola měla za cíl popsat institucionální zabezpečení ochrany přírody NP Šumava. Byla věnována jednotlivým institucím, jejich kompetencím a případně i jejich zásahům v praxi. Byly definovány základní orgány ochrany přírody NP Šumava, mezi které patří MŽP, ČIŽP, Správa NP Šumava a příslušné územní samosprávné celky. Dále dva orgány, které nejsou orgánem ochrany přírody *a contrario* § 75 ZOPK, a to rada NP Šumava, která je pouze poradním sborem Správy NP Šumava, a stráž přírody, která je typem stráže veřejné. Dle mého názoru je institucionální zabezpečení NP Šumava naprosto postačující. Existence MŽP jako ústředního orgánu ochrany přírody, ČIŽP jako orgánu

kontrolního a Správy NP Šumava jako samostatného správního orgánu s pravomocemi, které vykonává nad územím NP Šumava a CHKO Šumava, kdy má k dispozici iniciační a konzultační sbor, kterým je Rada NP Šumava a strážní a kontrolní sbor, kterým je stráž přírody, tvoří dohromady ucelenou strukturu institucionálního zabezpečení ochrany přírody NP Šumava. Tvoření nových nebo naopak rušení stávajících orgánů by vedlo k nežádoucímu přerozdělování kompetencí.

Šestá kapitola vymezila základní a bližší ochranné podmínky, které na území NP Šumava stanovují zákazy a omezení z důvodu ochrany daného území, část kapitoly byla věnována i návštěvnímu řádu NP Šumava. Jak již bylo zmíněno, tak omezení činností na území národního parku se týká zejména základních a bližších ochranných podmínek, avšak i ze základních ochranných podmínek má možnost příslušný orgán ochrany přírody, kterým je Správa NP Šumava, vydat výjimku, a to ze stanovených důvodů v § 43 ZOPK. Tato část týkající se prostředků ochrany v NP Šumava prošla značnou změnou v rámci velké novely ZOPK v roce 2017. Základní ochranné podmínky byly před zmíněnou novelizací vymezeny na celém území národního parku a dále existovaly zvláštní zákazy zaměřené na první zónu národního parku, bližší ochranné podmínky NP Šumava nebyly vůbec upraveny. Nyní jsou základní ochranné podmínky národních parků stanoveny v § 16 ZOPK a jsou vztaženy buď bezvýhradně na celé území národního parku nebo jsou ze zákazu vyjmuta zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí a v § 16d ZOPK jsou stanoveny bližší ochranné podmínky NP Šumava. Novela ZOPK v roce 2017 tedy přinesla nejen změnu dělení ochranných podmínek, ale jednotlivé zákazy prošly aktualizací s návazností na ostatní právní předpisy a byly více rozšířeny. Došlo také ke změně smyslu návštěvního řádu NP Šumava, dříve se jednalo o právní předpis a nyní jde pouze o dokument informativního charakteru, ze kterého neplynou žádné povinnosti. Dle mého názoru je nové pojetí ochranných podmínek nastaveno aktuálněji, než v minulosti a reflektuje základní činnosti, které je nutné omezovat za účelem zachování přírodních hodnot. Za pozitivní považuji i institut udělení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích, ale pouze za dodržení taxativně stanovených důvodů. Nicméně za negativní považuji ztrátu významu návštěvního řádu NP Šumava, protože za jeho porušení již nelze uložit správní tresty. Sankce nyní mohou plynout pouze z porušení ZOPK nebo příslušného opatření obecné povahy.

Sedmá, poslední kapitola analyzovala přeshraniční spolupráci NP Šumava a NP Bavorský les. Došlo k představení NP Bavorský les, zmíněn byl jeho historický vývoj, ale i současnost. Kapitola byla ale zejména zaměřena na vzájemnou spolupráci obou národních parků na základě memoranda o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a NP Bavorský les, která byla v průběhu let více či méně úspěšná, avšak v současné době je na velmi dobré přátelské úrovni a oběma národním parkům se daří plnit společné stanovené cíle. Závěr kapitoly byl věnován komparaci právní úpravy NP Šumava a NP Bavorský les. Cílem bylo rozebrat právní úpravy jednotlivých národních parků a poukázat na vzájemné rysy i odlišnosti mezi nimi. Na základě této komparace považuji za srovnatelné pojetí předmětu a účelu a na až některé odlišnosti (viz kapitola 7. 4) také institucionálního zabezpečení a ochranných podmínek jednotlivých národních parků. Nicméně za negativní odlišnost považuji u BayWaldNatPV absenci stanovení jednotlivých zón územní ochrany.

Závěrem je nutno konstatovat, že novela ZOPK z roku 2017 dle mého názoru upevnila postavení ochrany přírody a krajiny s ohledem na národní parky, přinesla nové instituty ochrany a aktualizovala ochranné podmínky jednotlivých národních parků. Ač má na NP Šumava nepochybný vliv i politická a ekonomická situace v České republice, myslím si, že současné vedení MŽP a hlavně Správy NP Šumava se snaží o udržení příznivého stavu ochrany přírody na území NP Šumava. Osobně doufám, že má NP Šumava své nejhorší časy již za sebou.

Uvědomuji si, že tato bakalářská práce je co do rozsahu textu nadstandardní, nicméně se domnívám, že problematika právní úpravy ochrany NP Šumava je téma, které si zasloužilo obsáhlejší zpracování.

Seznam použitých pramenů

Monografie

ANDĚRA, Miloš, Prokop ZAVŘEL a kol. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9.

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

DROBNÍK, Jaroslav, Petr DVOŘÁK. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3.

DVOŘÁK, Jan. *Národní park Šumava: 30 let*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2021. ISBN 978-80-87257-51-7.

HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-812-2.

JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6.

JELÍNKOVÁ, Jitka. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-021-9.

KINDLMANN, Pavel, Karel MATĚJKA a Petr DOLEŽAL. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2155-5.

KUČEROVÁ, Martina a Vladimír DVOŘÁK. *Světlem šumavské přírody*. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2016. ISBN 978-80-87257-34-0.

MIKO, Ladislav a kol. *Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice*. Vyd. 2. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. ISBN 978-80-7212-543-2.

MIKO, Ladislav a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1.

PEKÁREK, Milan a kol. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. ISBN 80-85964-17-1.

PETR, Bohuslav a kol. *Zákon o myslivosti: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-781-2.

RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1.

STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. ISBN 978-80-87146-65-1.

STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až § 139: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8.

ŠÍMA, Alexander. *Zákon o rybářství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-924-1.

TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ a kol. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2.

VACEK, Stanislav a Vilém PODRÁZSKÝ. *Stav, vývoj a management lesních ekosystémů v průběhu existence Národního parku Šumava*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 2008. ISBN 978-80-87154-32-8.

VALTR, Pavel a kol. *Šumava a její perspektivy aneb Šumava pro její milovníky I*. Plzeň: UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, ekologie a architektury, 2012. ISBN 978-80-260-2689-1.

VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon).

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon).

Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulantech a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů (zákon o rybářství).

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

Nařízení vlády České socialistické republiky č. 40/1978 Sb., o chráněných oblastech přirozené akumulace vod Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Šumava a Žďárské vrchy.

Nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany.

Výnos Ministerstva kultury České socialistické republiky, č. 5954/1975 Sb., o nové právní úpravě chráněné krajinné oblasti "Šumava", rozprostírající se v Jihočeském kraji na území okresů Český Krumlov a Prachatice a v Západočeském kraji na území okresu Klatovy.

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 42/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava.

Cizojazyčné právní předpisy

Spolkový zákon o ochraně přírody (BundesNaturschutzgesetz).

Bavorský zákon o ochraně přírody (Bayerisches Naturschutzgesetz).

Nařízení o Národním parku Bavorský les (Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald).

Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, č. 327/2005 Sb.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS č. 18/17.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 9. 2005 sp. zn. II ÚS 42/05.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 1. 2. 2022 sp. zn. III. ÚS 2827/21.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 1. 2017, sp. zn. 2 As 207/2016.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2021 sp. zn. 6 As 162/2020.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 09. 2011, sp. zn. 5 Ca 170/2008.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 5. 2020 sp. zn. 50 A 55/2019.

Opatření obecné povahy vydané Správou Národního parku Šumava

Opatření obecné povahy č. 2/2020 vydané Správou Národního parku Šumava ze dne 15. 6. 2020.

Internetové zdroje

Aktuálně. cz, 2012. *NP Šumava dostal pokutu - Za rušení tetřeva i za kůrovce.* [online]. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/jihocesky/np-sumava-dostal-pokutu-za-ruseni-tetrev-a-za-kurovce/>.

AOPK ČR, 2022. *Mezinárodní úmluvy, Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD).* [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti>.

BR ŠUMAVA, 2012. *Biosférická rezervace Šumava, Základní funkce biosférické rezervace.* [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.br-sumava.cz/zakladni-funkce-biosfericka-rezervace/>.

ČÍŽP, 2022. *Aktuality, Provozovatel hotelů na Šumavě vypouštěl odpadní vody bez povolení a neměl zpracovaný havarijný plán - Zaplatí téměř 300 tisíc na pokutách.* [online]. [cit. 13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.cizp.cz/aktuality/provozovatel-hotelu-na-sumave-vypoustel-odpadni-vody-bez-povoleni-a-nemel-zpracovany>.

ČÍŽP, 2021. *Česká inspekce životního prostředí. O nás.* [online]. [cit. 7. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.cizp.cz/cizp/ceska-inspekce-zivotniho-prostredi>.

iROZHLAS, 2014. *NP Šumava dostal nejvyšší pokutu ve své historii. Za vytékání splašků musí zaplatit 3 miliony korun.* [online]. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/np-sumava-dostal-nejvyssi-pokutu-ve-sve-historii-za-vytekani-splasku-musi-zaplatit-3-miliony-korun_201412121757_jpiroch.

NP Šumava, 2023. *Návštěvní řád NP Šumava.* [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/navstevni-rad/>.

NP Šumava, 2022. *Skialpinista brutálně napadl strážce NP Šumava*. [online]. [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/skialpinista-brutalne-napadl-strazce-np-sumava/>.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Návrh klidových území Národního parku Šumava*. [online]. [cit. 27. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/nova-zonace-a-navrh-klidovych-uzemi/navrh-klidovych-uzemi-narodniho-parku-sumava/>.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Nová zonace Národního parku Šumava, Důvodová zpráva*. [online]. [cit. 27. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/07/oduvodneni-do-lrv_upr.-po-mpr_620_19112019.pdf.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Rada Národního parku Šumava*. [online]. [cit. 7. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/rada-nps-organigram-rocenky/rada-narodniho-parku-sumava/>.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/spoluprace/>.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce. Dodatek k Memorandu o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/09/memorandum_dod.jpg.

NP Šumava, 2022. *Správa NP, Spolupráce. Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2019/09/memorandum.pdf>.

NP Šumava, 2022. *Územní ochrana, Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/priroda/veda-a-vyzkum/uzemni-ochrana/>.

NP Šumava, 2022. *Zásady péče o Národní park Šumava*. [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/sprava-np/zasady-pece-o-narodni-park-sumava/>.

LESY ČR, 2023. *O lesmistru Johnovi*. [online]. [cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: <https://lzboubin.lesy-cr.cz/historie-vzniku-a-vyvoje-lz-boubin/neco-o-lesmistru-johnovi/>.

MŽP, 2022. *CITES - obchod s ohroženými druhy*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy.

MŽP, 2022. *Evropsky významné lokality*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/evropsky_vyznamne_lokality.

MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Bernská úmluva*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/bernska_umluva.

MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Bonnská úmluva*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/bonnska_umluva.

MŽP, 2022. *Mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/stehovavi_vodni_ptaci.

Plán péče Národního parku Bavorský les: Vize a cíle. Grafenau: Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald, 2010. ISBN 978-3-930977-35-2. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/cesky/o_nas/doc/cz_leitbild_ziele.pdf.

Senát PČR, 2014. *Senátorský zákon o Šumavě získal podporu horní komory*. [online]. [cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/napsali_item.php?id=211&from=M.

SPRÁVA NP BAVORSKÝ LES, 2022. *Historie národního parku Bavorský les (Geschichte des Nationalparks Bayerischer Wald)*. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/cesky/o_nas/geschichte/index.htm.

Odborné články v časopisech a sbornících

BEČKA, Pavel. *Národní park Bavorský les – nejstarší německý národní park*. Časopis státní ochrany přírody. Praha: AOPK ČR, 2021, ročník 2021, č. 3. ISSN 1210-258X. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/archive/091/010561.pdf>.

DIVIŠ, Karel, KOVAŘÍK, Karel a SOUKUP, Miloslav. *Z historie ochrany přírody: Historie strážní služby v NP a CHKO Šumava*. Časopis státní ochrany přírody. Praha: AOPK ČR, 2021, ročník 2021, č. 1. ISSN 1210-258X. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-historie-ochrany-prirody/historie-strazni-sluzby-v-np-a-chko-sumava/>.

OSTRÁ, Zuzana. *Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2008, ročník 2008, č. 22. ISSN 1213-5542. [online]. [cit. 20. 11. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_22.pdf.

STEJSKAL, Vojtěch. *Nová právní úprava národních parků*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2017, ročník 2017, č. 43. ISSN 1213-5542. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_43.pdf.

STEJSKAL, Vojtěch. *K nové právní úpravě zonace národního parku (zvláště v NP Šumava)*. České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí. Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, 2022, ročník 2022, č. 63. ISSN 1213-5542. [online]. [cit. 2. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_63.pdf.

VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis?* In: Dny práva, sborník konference, 1. edice. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1. [online]. [cit. 15. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/stret_zajmu/Vomacka_Vojtech__1288_.pdf.

Abstrakt

Právní úprava ochrany přírody Národního parku Šumava

Tato bakalářská práce se zabývá právní úpravou ochrany přírody NP Šumava. Práce je zpracována s cílem popsat, analyzovat a zhodnotit platnou právní úpravu ochrany přírody na území NP Šumava. Základním právním předpisem pro ochranu přírody a krajiny na území NP Šumava, který je v rámci této bakalářské práce využíván, je ZOPK.

Celá bakalářská práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola je věnována samotnému vymezení základních pojmů týkajících se předmětu úpravy NP Šumava. Druhá kapitola se zabývá historickým vývojem územní a druhové ochrany na území NP Šumava. Ve třetí kapitole jsou představeny základní právní prameny, které upravují ochranu přírody a krajiny na území NP Šumava. Třetí kapitola týkající se pramenů právní úpravy NP Šumava je rozdělena na část mezinárodních právních pramenů, právních pramenů Evropské unie a vnitrostátních právních pramenů. Čtvrtá kapitola se věnuje zvláštním územním nástrojům ochrany NP Šumava, tedy zonaci, ochrannému pásmu a klidovým územím NP Šumava. Pátá kapitola se zabývá institucionálním zabezpečením ochrany přírody NP Šumava. Šestá kapitola je zaměřena na prostředky ochrany v NP Šumava, na základní a bližší ochranné podmínky a výjimky z jednotlivých zákazů a omezení. Sedmá kapitola se zabývá přeshraniční spoluprací NP Šumava a NP Bavorský les.

V závěru celé bakalářské práce jsou shrnuty jednotlivé poznatky a úvahy, které by měly vést ke zlepšení nejen právní úpravy ochrany přírody NP Šumava.

Klíčová slova: Národní park Šumava, ochrana přírody a krajiny, zvláště chráněná území, přeshraniční spolupráce.

Abstract

Legal Regulation of Nature Protection in Šumava National Park

This bachelor thesis studies the legal regulation of nature protection in Šumava National Park. The aim of the thesis is to describe, analyse and evaluate the existing legal regulation of nature protection in the territory of the Šumava National Park. The basic legal regulation concerning nature and landscape protection in the territory of the Šumava National Park, which is used in this bachelor thesis, is Act No. 114/1992 Sb., on Nature and Landscape Protection.

The bachelor thesis is divided into seven chapters. The first chapter introduces a definition of the basic concepts related to the subject of the Šumava National Park. The second chapter deals with the historical development of territorial and species protection in the territory of Šumava National Park. The third chapter presents the basic legal sources that regulate nature and landscape protection in the territory of the Šumava National Park. The third chapter on the sources of legal regulation of the Šumava National Park is divided into sections specifying international legal sources, European Union legal sources and national legal sources. The fourth chapter characterizes specific territorial instruments used for the protection of Šumava National Park, i.e. zoning, protection zone and quiet areas of Šumava National Park. The fifth chapter analyzes the institutional arrangements for nature protection in Šumava National Park. The sixth chapter introduces the instruments of nature protection of the Šumava National Park, as well as the basic and more detailed protection conditions and exceptions to individual prohibitions and restrictions. The seventh chapter discusses the cross-border cooperation between the Šumava National Park and the Bavarian Forest National Park, which are situated in the territory of Šumava.

The whole bachelor thesis is concluded with a summary of individual findings and considerations, which should contribute not only to the improvement of the legal regulation of nature protection in the Šumava National Park.

Key words: Šumava National Park, nature and landscape protection, specially protected area, cross-border cooperation.